

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Associació P. Forana
Princesa, 24
07240 Sant Joan

DE 1992 * N° 185

1892 • 1992

CENTENARI
AJUNTAMENT DE SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Mai no moren batles: 1892-1992

03.07.92	Bartomeu Umbert	01.04.23	Bartomeu Sureda
16.10.92	Antoni Ordines	03.10.23	Joan A. Femenies
31.12.92	Mateu Femenies	28.03.24	Antoni Sancho
04.01.96	Pere Josep Nadal	08.04.24	Jaume Santandreu
15.11.97	Damià Mesquida	23.02.25	Antoni Sancho
02.04.98	Bartomeu Umbert	26.02.30	Joan Nadal
01.07.99	Antoni Femenies	07.11.31	Onofre Soler
07.07.07	Miquel Femenies	18.03.36	Antoni Sureda
01.01.02	Guillem Bauza	20.07.36	Gabriel Carrió
15.09.02	Antoni Alemany	18.12.36	Aleix Mascaró
05.01.04	Bartomeu Umbert	18.09.38	Martí Rosselló
04.08.05	Antoni Riera	29.07.43	Pere Jaume
07.07.07	Pere Josep Nadal	27.02.45	Pere A. Galmés
01.07.09	Gaspar Riera	29.07.45	Antoni Sureda
01.01.10	Antoni Riera	06.07.50	Miquel Girart
08.02.11	Antoni Alemany	08.05.53	Joan Rosselló
07.02.14	Josep Jaume	17.09.53	Tomàs Rosselló
01.01.16	Antoni Gelabert	19.06.70	Miquel Vaquer
14.09.16	Bartomeu Sureda	19.04.79	Ignasi Umbert
24.03.17	Antoni Gelabert	23.05.83	Bartomeu Brunet
01.01.18	Francesc Tous	30.06.87	Bartomeu Pont
01.01.20	Miquel Femenies	15.06.91	Miquel Vaquer
06.04.22	Andreu Femenies		

Festes

Ja hem passat les festes de Sant Llorenç. Quan érem petits hi havia dues coses que teníem molt clares: que els paperins sempre es banyaven i que després de festes hi mancava poc per acabar l'estiu. Enguany potser que els paperins resultassin una mica banyats, però la calor no se n'ha anat amb els focs artificials. Res ja no és com abans. Ni les festes.

En general, podem dir que no han anat malament, sense que tampoc les poguem qualificar d'extraordinàries, però hi ha algunes coses que el Consell de Redacció considera improcedents.

La primera és que sis vetlades de música són una exageració, i més en un any d'endeutament municipal i de forta crisi econòmica: la de Duncan Dhu, la de l'Elèctrica Dharma, la de l'Orquestrina d'Algaida, la d'en Tomeu Penya i les dues de balls populars. En aquest sentit, pensam que se n'haguessin pogut eliminar dues o tres sense que el programa resultàs gaire mutilat.

El recital de Duncan Dhu també ens va demostrar que o han de dur una primeríssima figura o basta una de passa-tu, però que les mitges tintes sempre suposen quebres totals. No té sentit que per als pocs llorencins que anaren al camp de futbol l'Ajuntament hagués de perdre als voltants del cinc milions de pessetes.

Tampoc no consideram adequat que reservin els dissabtes per als espectacles genuïnament llorencins: la comèdia i els balls populars. Gairebé la totalitat del públic que hi sol assistir és llorençí, i hi hagués anat igualment si s'hagués fet entre setmana. Creim que és millor deixar els dissabtes per als espectacles que poden dur gent externa, a fi que hi hagi més ambient de festa i els bars puguin fer un bon calaix. I també cal fer una bona campanya publicitària. Si s'hagués sabut que a Sant Llorenç hi havia l'Elèctrica Dharma de franc potser no haguéssim estat quatre rates les que disfrutàrem de la seva música.

Per acabar, encara que el fet no sigui imputable a l'organització, ens dol que s'hagi d'acabar la festa llançant ous pertot arreu. Quan es limitaven a l'aigua, entre que a l'estiu fa calor i que l'endemà no queda res, la cosa tenia la seva gràcia, però ni des del punt de vista ètic ni pel que suposa de brutor, vem bé que els joves s'hagin de divertir tirant menjar pels carrers i façanes.

Molts d'anys i fins l'any que ve!

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardasare (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon 569509

Juliol-agost de 1992

Número 185

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Dipòsit legal: 765-1973

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Joana Domenge
Felip Forteza
Maria Galmés
Guillem Pont
Guillem Quina
Antònia Servera
Guillem Soler

Col·laboren

Josep Cortès	Mai no moren batles	Portada
	Espipellades	3
	Tal dia com avui	7
	Pere Fullana	9
	Centenari	16
Sol, i de dol	Batec	4
Pere J. Santandreu	Presentació de llibre	6
	Viatge al Rosselló	8
	Isabel Moll i Pere Salas	27
Eduard Perales	Margalida Fullana	10
	Filatèlia	15
Maria A ^a Perelló	Glosadors	12
PP-UM	Aclariment	14
Jaume Galmés	Poesia	22
Xesc Umbert	El temps	24
	Santi Parès ens visita	29
J. Domenge	Folklore	26
Luís Olivera	Opus Dei	28
Maria Galmés	Si lleu...	30
	Demografia	30
	Comptabilitat	
Ignasi Umbert	El plaer d'espanyar	31
Isabel Nicolau	Distribució	

Atenint un caramull d'amables peticions, vull dedicar una partida d'espipellades a s'insigne regidor Bartomeu Mestre, cap de sa brigada d'obres i encarregat d'es jardins d'es poble, de sa recollida d'es fems, de sa canalització de ses aigües i de sa imatge de la vila, entre d'altres tasques no manco importants.

Si a tot això hi afegim sa seva extraordinària dedicació a sa fusteria, haurem de convenir que és una persona tan enfeïnada que moltes vegades deixa de guanyar dobbers en es seu negoci particular per dedicar-se a sa gestió d'es municipi, cosa que mai no li agratrem així com se mereix. Per tot això, i en vista que sa seva ocupadíssima agenda no li permet fixar-se amb ses menudències que es quatre desenfeïnats destriam, me permet, humilment, apuntar-li algunes suggerències que sé cert que es seu caràcter liberal agafarà de bona fe.

Una persona no professional ha de mester 8 minuts -poc més o manco- per pintar una persiana amb pistola. Treguent comptes a lo aviat, calcul que en un sol dia un membre de sa brigada pintaria totes ses persianes de s'Unitat Sanitària i untaria ses portes que donen an es carrer. En es moment d'escriure aquestes retxes fa un any, dos mesos i quinze dies que es nostro convidat se'n cuida de sa brigada, i ses persianes que coment només han estat pintades quan inauguraren s'edifici, dia 10 d'agost de 1988; per tant, s'acaben de complir es quatre anys. Crec que amb lo que valen unes persianes i unes portes de nord -que són de nord, m'ho va assegurar es fuster que les va fer-, valdria la pena fer un pensament i posar fil a l'agulla, no ho trobau?

Dins es mes de maig d'enguany es nostro convidat em va assegurar que a darreries de juny ja podríem connectar ses aigües brutes; s'altre dia em va dir que prest enxufaríem, possiblement dins es setembre; supòs que per Tots Sants me garantirà que a començaments de l'any que ve ja no haurem de buidar més clots negres; i així successivament...

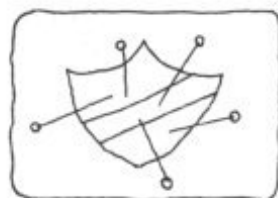
A una gent que li fan pagar amb una sola vegada i sense retrassos tota sa canalització de ses aigües molt abans de poder-la disfrutar, ¿vos pareix lo seu que la passin amb cançons com si es llorencins mos mocàssim amb so colzo?

I si estam pendants d'es comptador de GESA, crec que hi ha maneres per agilitzar ses gestions, a fi evitar més despeses i molèsties an es contribuents, que estam ben escaldats amb ses factures que mos han presentat.

No els he comptat exactament, però hi ha una bona partida de carrers que tenen ses plaques indicadores d'es seu nom espanyades o arrabassades del tot. ¿Seria un cost excessiu arreglar i reposar ses que hi manquen?

Es jardins d'es poble -exceptuant es d'Es Lloc Sagrat- sa veritat és que no fan mirera. Es que hi ha devora canostra només serveix de magatzem de trastos vells i de dipòsit de bosses de fems -moltes acaramullades fins i tot en diumenge-, i no s'ha cavat des d'es temps de sa República. ¿O només hi emporta cuidar-se'n d'es de Cala Millor?

Per diversos carrers he vist que s'asfalt ja comença a espanyar-se i a fer clots. No sé si és problema de química o de gruix, però m'hi posaria missions que en haver acabat s'hivern no farà tanta planta com ara. ¿Té remei o és inevitable?

Per acabar aquesta plana vos ne contaré una d'aquelles que ho paga llogar-hi cadiretes. Si m'han dit mentides deman perdó an ets implicats per haver-ne parlat en públic.

S'altre dia, en Joan Barrada va trempar una vetlada de cinema en es futbol, i quan ho tenia tot enllestit, màquina, pel·lícules, propaganda... i se'n va anar an es camp va trobar tancat amb pany i clau i no va ser capaç de trobar cap directiu que li deixàs ses claus per obrir i començar sa sessió.

L'homo se va empenyar tant que va agafar es tupins i va partir cap a Ciutat a veure un bruixot, a fi que, pagant lo que valgui, preparàs un conjur perquè el Cardassar no guanyàs cap partit en tota sa temporada.

Si això no és fe en sa màgia negra, ja em direu quin altre nom li posam!

Informació de la Universitat: Teresa Riera

La professora de la Universitat de les Illes Balears, Teresa Riera, integrada dins el departament d'informàtica, presentà, dia trenta de juliol, al vespre, tot el funcionament i possibilitats que ofereix la U.I.B.

D'entre el públic assistent, tant llorencins com externs, sorgiren un bon grapat de preguntes que ella ens contestà.

Es varen projectar, tot seguit, dos vídeos, un dels quals tractava del funcionament de la nostra institució màxima en ensenyament, i l'altre sobre un dels diversos treballs que s'hi duen a terme.

L'acte es realitzà a la sala d'exposicions de Sa Nostra, habilitada per a tal efecte.

Futbol Cardassar

L'equip granoter féu la seva presentació oficial per a la campanya 92-93. Una mescladissa de jugadors de fora poble i alguns del poble formen la plantilla de categoria nacional del Cardassar. De tot el que poguérem veure, aquell horabaixa al Moler, cal fer esment de les cares noves de l'equip, de les quals sobressurt l'entrenador Pedro Gonzalez, qui té com a ajudant Miquel Saletes fins fa poc jugador en actiu del Club.

El Cardassar ha participat a un parell de torneigs d'estiu, fent-hi un bon paper a la majoria, encara que per la poca quantitat de gols marcats hi ha un poc de preocupació. Pareix que falta un home-gol, i que fins i tot en podrien trobar un per a principi de temporada.

Molta sort als jugadors de l'equip granoter i de manera especial a tots aquests que s'han format als equips inferiors del Club.

Futbol internacional

En Biel Parreta, un dels jugadors llorencins amb més solera, ha firmat per l'equip anglès del Nottingham Forest.

Pel que pareix esser, en Biel fou espia per Brian Clough, manager general del Nottingham, qui va proposar-li anar 15 dies de prova a Anglaterra.

I com que en Biel hi va mostrar molt d'interès i va agradar, ... au! ja hi va quedar. Sort i Gols.

Futbolet

Dins el programa de Festes se celebra un torneig de Futbolet a Sant Llorenç.

El primer classificat fou la Família Sancho, que es desfé del Glopét Groc a la gran final, de dia 13, per un contundent 3 a 1.

Els dos equips finalistes foren els que millor i més espectacle donaren durant tot el torneig.

Cal destacar la nombrosa participació i l'encara millor organització.

El màxim golejador fou M. Sancho, de Fruites Sancho, amb 24 encerts i la porteria menys foradada la de A. Nadal, del Glopét Groc.

Molts d'anys, i fins l'any que ve.

El Centenari

Ja ha estat festa! Oh! Puf, un coet.... Ah, no, que no n'hi va haver! Missa solemne, banderetes, mata pels carrers, ramells florits, xafarderes enjoiades, trull, etc, etc,...

¿No valdria més fer festa grossa, amb participació popular, que no només amb expectació popular? Ja ho deien els polítics: tothom se n'ha de recordar. Ara per ara, però, ningú dels qui els ho demanarem, ni es recordava de la data del centenari, i això que encara no fa mig any.

(va ser dia 3 de Juliol? o dia 11 de juliol? o dia 13? o dia 25-26 de Juny, ja ho ha estat?, tot l'any, etc, etc, ...)

Especial festes de Sant Llorenç

Com cada any, quan arriba el dia del nostre patró, la vila s'engalana. S'ha perdut ja l'origen de les festes, però l'interès pel divertiment i per la

possibilitat de gresca són encara el motiu que congria tanta gent a treballar. Si hi ha hagut vuit o nou dies de bulla, n'hi ha moltíssims més darrera que no es veuen. Per ventura no seria sobrer dir que són moltes les hores que hi han dedicat els organitzadors.

Els actes varen ser molts i diversos. Ara bé, també molt clàssics. Hi manca, potser, una mica d'innovació. Amb això, no volem llevar gens de mèrit a la festa, que va comptar amb una participació popular altíssima, però tampoc no podem ésser tan empalagosos amb els afalacs.

La festa comença amb una marató fotogràfica, els resultats de la qual foren exposats durant els dies festius a la Rectoria. Els caçadors i els pescadors feren també les seves aportacions habituals, i no hi mancà per res els aspectes esportius de les festes: corregudes de bicicleta, curses de mini-moto, campionats de futbol, campionats de tennis, de futbol, voleibol, etc... No en podem donar una detallada relació perquè nosaltres no ho poguérem seguir tot (seria bo que qualche organitzador o participant d'aquests esdeveniments en fés una mica de crònica per tal que romangués a la revista).

La banda municipal de música va oferir els seus resultats a la vila. La música, però, no es va limitar a la banda; hom va poder assistir també al

concert de violins que va tenir lloc a l'església, on un grup d'alumnes d'en Bernat Pomar varen fer una mostra de les composicions musicals d'autors com Maller, Bach, etc...

Durant dues vetlades, els afeccionats al nostre ball pogueren divertir-se i esclatar-se de valent. A part dels actes esmentats, la gresca grossa per als adults sempre era al vespre. Verbena, de ball de saló (*Serpentina i animació, Canyamel, Orquestrina d'Algaida*), verbenes amb *els Oculs*, i l'actuació magnífica d'*Elèctrica Dharma*, el concert que s'oferí al camp de futbol amb *Harmònica Coixa i Duncan Dhu* (que reuní molts de seguidors) i al darrer dia, *Tomeu Penya* i la seva orquestra de Barcelona. Tots aquests espectacles degueren agradar, o és que els llorencins teniem molta de sortiguera, perquè els carrers bullien de gent.

No us penseu que els infants i joves no tan grans quedassin desatesos. Per a ells va ser el dia de Sant Llorenç: corregudes d'allots, pares i padrins, trencadissa d'olles, corregudes de sacs, ginkames, jocs, gresca a rompre. Hem de dir que els allots responen molt bé a qualsevol crida que els facem; per tant seria bo i sa que els organitzàssim més actes.

El dia de Sant Llorenç hi va haver

missa solemne, en la qual féu el sermó Mn Mateu Galmés. Després s'oferí el refresc a la tercera edat, a la qual acompanyà la banda de música.

També per a ells, l'APA i un grup de joves de per aquí (no només de Sant Llorenç, perquè hi havia qualche serverina ben guapa) va moure un dissabte de tallers.

Llàstima de l'aigua que va caure, (així i tot vàrem venir més de setanta al.lots) perquè haguérem de pintar els murals davall les arcades de l'Ajuntament. Vàrem crear, tots plegats, un bosc per a la plaça Nova de Sant Llorenç, que a hores d'ara (i no sabem quin mal hi feia) ja n'hi manca la meitat. Omplírem les camisetes de colors, els més menuts feren pepes de fil, i després tots a berenar. Encara va ser un bon capvespre.

No hi fallà la ja tradicional comèdia, representada pel Grup llorenç de

comèdies, sota la direcció d'en Miquel Rosselló, que interpretà una obra de l'autor dramàtic desaparegut no fa gaire, Joan Mas.

Per ventura, allò que és nou a les nostres festes ha estat la fira de motos i bicicletes al carrer Major i l'exhibició de doma de cavalls. També paral·lelament a la bulla de les festes, poguérem seguir calmosament unes exposicions molt ben organitzades que

feren rodó el programa: exposició a la Rectoria d'artesanía (brodats, llitra, màquines de brodar antigues, ceràmica, etc...), i de les fotografies de la marató; exposició de pintura a "Sa Nostra" (Quinto Caldentey, Juan Pla i Manuel Alfaro) i al Molí d'en Bou, Amelia Jiménez exposava els seus *personatges*, on els llorencins gaudíem de mostres de les diverses tendències de l'art pictòric actual.

No voldríem haver-nos oblidat de res. Si ho hem fet, en demanem disculpes: ha estat una omisió involuntària que, si ens avisau, resoldrem el mes que ve.

Bon any, i bones festes de la Mare de Déu.

Presentació del llibre

Sant Llorenç, ahir II

El dissabte, vuit d'agost, a les nou del vespre, al Molí d'en Gras va tenir lloc la presentació del segon volum que publica Guillem Pont, *Sant Llorenç, ahir*, recull de fotografies i comentaris que han sortit a la secció del mateix títol a la nostra revista. La presentació va ser a càrrec de Pere J. Santandreu, al qual va seguir una explicació de l'autor, i un refresc per als assistents. El llibre és a la venda a l'Ajuntament.

Centre de vacances

Com l'any passat, es va organitzar un centre de vacances que arrebega un bon nombre de xiquets i xiquetes del municipi. Excursions, jocs i tallers ompliren el juliol de la nostra menudalla. Ca les monges fou l'escenari on es realitzaren, llevat de les sortides que feien. Edavant!

El dia 7 d'agost, en el molí d'en Gras, es va presentar el segon volum de la col·lecció llorencina "Es Pou Vell", dins el conjunt d'activitats que es van duent a terme durant l'any del Centenari.

El llibre ve a ser la continuació del primer volum, ja que tots dos formen l'aplec d'articles que Guillem Pont ha anat publicant a Flor de Card durant els darrers deu anys a la secció de "Sant Llorenç, ahir".

La presentació va anar a càrrec de Pere Josep Santandreu, que també és l'autor del pròleg, i pel seu interès la reproduïm íntegrament:

Bon vespre a tots:

Anit som aquí per presentar un llibre. I, per tant, si el vos presentam és perquè volem que el conegueu de ple. Amb la intenció que en faceu amistat.

I perquè el llegíeu, que és la millor manera de conèixer-lo. Quan ja sigueu amics, veureu que heu fet una troballa màgica. Màgica? però, què pot tenir de màgic, aquest llibre? Jo diria que tot ho és.

No és admirable que uns pensaments quedin registrats per sempre, i puguin ser descoberts, anys a venir, per uns ulls àvids que rastregen aquelles lletres? No és admirable que jo i que vosaltres poguem entendre les paraules que en Guillem Pont va gravar fa estona llarga? No és admirable que sense tenir màquina del temps, retornem cap al passat per conèixer gent i situacions d'antany? Jo crec que sí.

Abans de nosaltres, això era i no era, varen viure unes persones que

crearen un sistema de signes que solem anomenar lletres, i una altra gent que va establir una forma per escriure tots iguals, per tal de poder-nos entendre. I també uns altres que descobriren els jocs de llum, i la possibilitat que una imatge fugissera, voladissa, romangués estampada damunt paper.

Tot això és feina d'un, i d'un altre, i d'un altre... una dona, un home, que crea un objecte, un instrument, i el posa al servei d'un col·lectiu. El gran guany del nostre món no sé si deu ser aquest, però probablement sí. És a dir, l'individu, per una banda, projectat cap a la seva societat.

En aquest cas, l'individu és en Guillem Pont, i la societat, tots nosaltres. Podria referir-me, per ventura, en nom de gairebé tots els de la meua edat, a en Guillem com a home abocat de ple dins l'esplai per als al·lots. Tots recordarem els campaments d'estiu, les cançons nocturnes, els jocs. Sobretot, no obstant, allò que més compta, potser, és que començàvem a conèixer, a compartir tasques, a conèixer comportaments diversos. Per ventura, més que res, la intenció d'en Guillem i la del grup al qual pertanyia era aquesta: que els infants de llavors, que ja ens hem fet adults, coneguéssim el sentit de formar part d'un col·lectiu.

Una altra faceta que caldria destacar seria la d'en Guillem com a escriptor i atent observador. I, anit, més que res, parlarem d'aquest aspecte seu, en centrar-lo damunt l'obra *Sant Llorenç, ahir*. Crec que no som el més indicat per parlar-ne, però tant quan em va convidar a redactar-li el pròleg com quan me n'encarregà la presentació, he de dir, sincerament, que me'n vaig sentir molt honorat.

La prosa d'en Guillem és fresca, sentida, mesurada, que vessa poble pertot. La frase sol ser senzilla, talment com és senzilla la voluntat i l'existència de la gent a la qual el llibre es refereix. Perquè aquesta obra tracta de la nostra gent, d'allò que

conforma el nostre avui.

Sant Llorenç, ahir és un llibre de fotografia, amb l'interès que pot tenir poder escatir les diferències entre tècniques antigues i actuals: el blanc i negre, les ombres, les fesomies desdibuixades.

Sant Llorenç, ahir és ben bé una novel·la, perquè qui sap si allò que conta no és una història fictícia que no ha succeït de ver mai, o que es perd dins el record a través dels anys.

Sant Llorenç, ahir pot ser un llibre documental que mostra la vida, la festa, l'amor i el treball d'aquells que ens precediren.

Sant Llorenç, ahir és un llibre actual, que ens forneix d'eines per afrontar el nostre present. Si avui llauram el camí de demà, el nostre passat ens va traçar el camí d'avui.

Sant Llorenç, ahir és una obra de pensament, perquè així com he escrit en el pròleg, l'home, en Guillem Pont, s'ha amagat darrere paraules. Si el llegiu arreu arreu, podreu des- triar darrere cada punt, mig amagat, en Guillem infant jugant a *conill-a- magar*; o a l'adult pedagog, darrere l'accent; o al pare de família. I, enca- ra, dins les profunditats dels marges buits, els silencis del paper relatarien tota l'experiència i el bagatge que su- posa la voluntat creadora, la força en- grescadora que contagia activitat.

Voldria que vos fixàssiu també en un altre fet, que s'ha de destacar. En el llibre d'en Guillem Pont, que anit presentam, no hi compta tant l'indi- vidu en si com la seva immersió dins el conjunt on es desenvolupa. Una gran pensadora nostra deia que l'avanç més important del món occidental ha estat la descoberta del paper de l'indi- vidu. Tots, però cadascú de nosaltres en concret, tenim una funció, unes necessitats, un donar i rebre. Aquests aspectes formen els lligams de l'indi- vidu amb el grup: s'origina el col·lec- tiu. Aquesta forma d'unió natural, no imposada, cal que sigui respectada. El segon tom de *Sant Llorenç, ahir*, així com el primer, interpreta magis- tralment la intimitat que suposa for- mar part d'un poble, si ho entenem en un sentit genèric, i a la vegada, la importància que adquireix cada dona, o home dins el seu conjunt.

Volem repetir que ens hem citat avui vespre aquí per oferir-vos un lli- bre màgic. I encara hi afegiré un altre punt que demostra que els bruixots n'acabaren de cosir les cobertes. No vos ensenyaré a llegir, tots ens sabeu -els mestres d'educació infantil o d'adults fan molt bona feina-, però vos he d'advertir que podeu entrar dins aquesta obra de moltes maneres: llegint de dalt a baix; o només mirant les fotografies; o començar per darre-

re; o pel mig; o canviar frases i pa- raules, talment un joc; o deixar que els padrins i padrines vos n'expliquin més coses.

Obriu-lo, i ensaboriu cada paraula; anau alerta, així mateix, amb les fra- ses amagades, perquè cremen. Hi no- tareu l'esforç, i la constància, la con- tinuïtat, i la visió lúcida, i la veritat, i la tradició ancestral, i sobretot la vida.

Moltes gràcies.

Tal dia com avui

ARA FA 100 ANYS

* Que es constituí el primer Ajun- tament de Sant Llorenç.

* Que Gabriel Riera fou nomenat primer jutge municipal llorenç.

* Que Gabriel Carrió fou nomenat el primer secretari de l'Ajuntament.

ARA FA 35 ANYS

* Que s'inaugurà oficialment el camp de futbol *Es Moletor*.

ARA FA 20 ANYS

* Que el Club Card va organitzar el I Concurs de Fotografia local i els primers campaments d'estiu.

ARA FA 15 ANYS

* Que l'organització dels campa- ments es va dividir en dos grups: els del Centre d'Esplai i els de la Parrò- quia.

ARA FA 10 ANYS

* Que s'amplià el camp de futbol i s'eliminaren les peraltes.

* Que Joan Font va prendre pos- sessió del càrrec de rector.

* Que l'amo en Toni Fai va treure al carrer el seu disc *Tonades i música del Llevant*.

ARA FA 1 ANY (gros)

* Que començaren les obres de ca- nalització de les aigües.

Josep Cortès

Una visita al Rosselló, a l'antic Regne de Mallorca. Passat i present

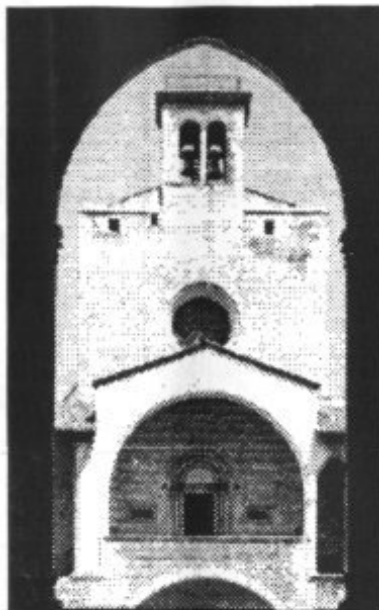
A Joan-Lluís Mas, per tan bé com ens
vau rebre.

I. Per als infants (un conte com els de sempre)

Fa temps, va existir un regne mediterrani, un dels més bells, que tenia aigua i cel al voltant, pertot. De segur que el sol hi lluia amb una especial devoció. S'hi feien festes grandioses i combats entre cavallers...

No sé si sabeu que un dia un home pobre es va enamorar d'una dama molt noble de la Itàlia antiga. Com li hauria anat de bé, haver sabut, aleshores, dansa, i parlar cortès, i conèixer l'art de l'espasa. Però era coratjut, ell, i amb una mica de tremp i a força d'empènyer, va aprendre aquestes qualitats: es convertí en un bon dansaire, i de la boca sortien paraules que encisaven la dama, i la seva espasa combatia heretges i enemics de la Vera Creu. No defallia mai. Un capvespre, quan el sol amic es mig amagava darrere les muntanyes, l'home pobre (ric d'afany) i la dama italiana es varen casar. Tot podia ésser veritat, en aquell país tan petit.

En aquell país tan petit, hi havia fades que niaven damunt els estels, i la gent era bona gent, com a de mel i sucre. Treballava a rompre, però en acabar l'estiu feien festes i ballaven, i ballaven, i ballaven. Ara una volta aquí, ara una volta allà. Era bona gent!

*****

En Vit s'ha aixecat del llit. Ben d'hora. Ha dit a sa mare que vol partir cap a cercar aquell país antic de bona gent feïnera, i de temps obert.

- Sa mare li explica:

Vit, tot això són històries de padrins i padrines, que volen embullar menuts com tu.

-I diu en vit:

Jo estic ben segur que el trobaré, a aquest país de sol, de fades, i de bon cuinar. I trobaré una dama tan o més bella que la de l'home pobre, i m'hi casaré i, per ventura, seré rei o governador d'aquella nació. Perquè tot-hom, si és bona gent, decidida, aconsegueix allò que desitja.

I en Vit ha partit a cercar aquell país, i ben segur que l'ha trobat, perquè si t'esforces i treballes amb bona voluntat arribes a bon port a recer de mala mar.

I encara que sigui una història pobre, la vos havia de contar.

II. Per als adults (si el volen escoltar).

Per a Nadal de l'any passat, una colla d'amics vàrem decidir anar a conèixer una terra que pertany, ara, a l'estat francès. Fa temps, però, la gent que l'habita i nosaltres formàvem part de la mateixa nació: tot plegat conformava el Regne de Mallorca.

Sabeu on és Perpinyà? N'heu sentit a parlar mai? I del Conflent, el Rosselló, la Cerdanya? Si no coneixeu aquesta terra, tant a l'estiu com a l'hivern, sempre és bon temps per visitar-la: com si el sol se n'hagués enamorat. Si passau els Pirineus, just a darrere, hi trobau aquesta gent, els rossellonesos. Vos sona el llinatge "Rosselló". D'on us pensau que prové?

No sé si és perquè era Nadal, i tot-hom feia festa, o perquè el bon humor vigilava cada cap-de-cantó, però el fet és que vàrem conèixer molt bona gent, i descobrírem part de la nostra història.

Sí. Allà (no tan enfora), podeu trobar el Palau dels Reis de Mallorca (el Palau Vermell que domina la ciutat), racons tan bells com Cotlliure (amb un castell grandios vora mar, una platja molt bella), Elna (vila d'arts), o el magnífic monestir romànic de Serrabona.

Voleu vacances a la platja? N'hi trobareu. De repòs? També. Conèixer el camp o la població?

Perpinyà és una ciutat molt neta, ampla i fresca, amb un vent dels Pirineus que frega les cases i els rostres dels caminants.

Allà hi coneguèrem el grup "Cantarelles", amb els quals compartírem l'acabament d'una vetlada nadalenca. Alla coneguèrem un barceloní republicà (que s'hagué d'exiliar en temps del dictador Franco, acabada la guerra d'Espanya), que ens acompanyà per la ciutat i ens explicà fets i anècdotes.

dotes.

Perpinyà és una ciutat francesa, però conserva vestigis i persones que encara permeten de parlar de Països Catalans. Dia vint-i-set de desembre de l'any 1991 (i ja fa un parell de segles que pertanyen als francesos) vàrem escoltar cançons de Nadal com les que cantam a Mallorca. Després, en haver-nos presentat, el grup "Cantarelles" de sant Andreu ens convidà a tastar coques del Rosselló i a prendre un suc calent per a llevar-nos el fred de damunt, al Castillet, ara museu de tradicions i cultura.

Per aquella terra ens passejàrem en cotxe i en tren. No poguérem visitar la gran quantitat de llocs que hi ha per veure, però així mateix les cames

treballaren ben a voler.

Crec que hem conegut una part més del nostre esperit. Perquè tot el que som ara cal cercar-ho més enre, i amunt en el temps, trobarem aquella terra on encara la gent major del país parla català; una terra de bon vi, i de festa, i d'una netedat que enlluerna.

Pere J. Santandreu Brunet
Agost 1992

El capellà i la gallina (Cançó del Rosselló)

A Sant Marçal
a prop de La Bastida,
vivía un pobre capellà.

Menjava poc,
una trufa bullida,
de tant en tant,
un crostó de pa.
Però un bon dia
una gallina,
a prop de l'ermitatge
va passar:
Li va torcir el coll,
la va fer rostida,
la mateixa nit
se la va menjar.
-"Llamp que te fot,
és millor que trufes!
Llamp que te fot,
és millor que pa!
Llamp que te fot,
és millor que trufes,
per sopar!"

Pere Fullana:

Cent anys d'història de l'Església de Sant Llorenç des Cardassar

Dins el cicle de conferències sobre temes llorencins que els investigadors estan duent a terme a rel del llibre del Centenari, aquesta vegada va tocar el torn a Pere Fullana, qui se n'ha cuidat de la part corresponent a l'Església.

El conferenciant, professor de la nostra Universitat i actualment encarregat de la coordinació de l'Enciclopèdia de Mallorca que es publica en el setmanari *Brisas*, fou presentat per mossèn Antoni Gili, també gran afeccionat a la investigació històrica.

Pere Fullana dividí la seva intervenció en dues parts:

La primera, baix el títol *Una Església de Cristiandat*, va abarcar la vicaria de Sant Llorenç (1892-1913) i la nova parròquia (1913-1965). En aquest darrer apartat parlà de la Restauració (fins el 1931), la Segona República, l'Acció Catòlica, la Guerra Civil i el Nacional-Catolicisme en perspectiva local.

A la segona parlà sobre la nova església, entre el Concili Vaticà II i el fenomen del turisme, i tractà de les tensions i els canvis postconciliars, la transició política i les transformacions eclesials.

Fou una vetlada molt interessant i que es féu curta als llorencins que hi comparegueren.

Passat l'estiu continuaran les conferències sobre temes llorencins. Parlaran Guillem Pont sobre l'Ensenyament, Climent Picornell sobre el Turisme, Jerònia Mesquida sobre la Sanitat, Joan Domenge sobre l'Art, Jaume Salas sobre l'Evolució Urbàstica, Raquel Rodríguez sobre la Toponímia i Antoni Riera sobre el contingut global del llibre i les conclusions que se'n poden treure.

Margalida Fullana i Riera i la torxa olímpica

Amb motiu de la celebració dels XXV Jocs Olímpics a Barcelona, la flama olímpica va viatjar de Grècia a Ampúries, i des d'aquesta antiga ciutat romana molts d'atletes espanyols la portaren per distintes ciutats de l'estat. Així, dia 23 de juliol, aquesta flama de pau, germanor i esportivitat va arribar a l'illa de Mallorca. Els organitzadors prepararen un recorregut que, sortint de Ciutat, passava per molts de pobles de la part forana; a Sant Llorenç des Cardassar no hi arribà, emperò l'Ajuntament, amb molt bon criteri -així ho pens i així ho dic-, es preocupà d'inscriure-hi una esportista llorencina, que des l'any 1989 destaca espectacularment en l'esport que practica, el ciclisme.

Per aquest esdeveniment, avui he demanat a na Margalida Fullana que ens conti la seva experiència, els seus pensaments i la seva opinió sobre els Jocs Olímpics de Barcelona '92; de la flama, guardada tan gelosament dins els fanals dels miners asturians, i de la torxa olímpica que ella va tenir l'oportunitat de dur amb les seves mans, des del punt quilomètric 22 al 22.500 de la carretera C-715, i que corresponia al relleu n° 53 que li havien assignat. Ella ha accedit a respondre les preguntes que li vulgui fer, i amb aquell riure dolç, juvenil i espontani que li aflora al visatge quan està contenta i que difereix tant i que

és tan oposat a aquell que li podem veure quan està absorta, meditant les contestes a les meves preguntes, encara que segueixi essent ella, na Margalida. Som a ca seva, és l'horabaixa i fa calor; li he mostrat les fotos que li vaig fer el dia 23 de juliol i unes altres que vaig fer a Palma. De cop, -Ah!... és na Maria Mora! Abans de casar-se també feia competicions i carreres ciclistes- em diu. Després es fa un silenci... i començam l'entrevista:

-Margalida, supòs que ja t'hauran fet moltes vegades aquestes preguntes, pel fet d'haver sortit per la televisió manacorina i perquè també has tingut entrevistes amb diferents responsables de la premsa escrita, em-

però digués-me, per als lectors de Flor de Card, què vares sentir quan et varen demanar si voldries fer un relleu de la torxa olímpica? Quina impressió et va fer l'organització d'aquest esdeveniment? Què va passar pel teu cap quan vares tenir la torxa a les teves mans? Per què no vares

fer el relleu amb bicicleta? El fet de dur la torxa olímpica et va fer més goig que el de guanyar una etapa ciclista o un campionat?

-Bé, en primer lloc vaig estar molt contenta, emocionada i orgullosa en veure que l'Ajuntament pensà en mi per fer un relleu i poder dur la torxa olímpica. Quasi no ho podia creure, pareixia un somni el poder participar en aquest esdeveniment, vaig estar molt contenta. De l'organització no puc parlar-ne massa, et diré que cada setmana rebia carta de Barcelona recordant-me que comptaven amb mi per fer un relleu, donant-me indicacions i pregant-me que els comunicàs ràpidament si hi hagués qualsevol impediment per dur a terme la meva missió com a rellevista. Finalment em comunicaren que tindria el número 53 i que el relleu es faria en el quilòmetre 22. Quan va arribar el moment, la veritat és que no puc expressar amb paraules l'emoció que vaig sentir, em vaig sentir completament realitzada com a esportista, i quan vaig tenir la torxa olímpica a les meves mans, et puc dir que no em vaig fixar si hi havia gent o no; vaig córrer els cinc-cents metres com volant, dins un núvol meravellós, emocionada, contentíssima; va ésser un dia que no vaig saber ben bé lo que em passava, va ser completament diferent de l'alegria que puguis tenir quan guanyes una carrera o un campionat, és molt distint. O pel cansanci de la competició, o perquè la torxa olímpica no saps quan la tornaràs dur... no es pot comparar, l'alegria i el goig són semblants, però al mateix temps diferents. Em demanaves com així no vaig fer el relleu en bicicleta? No ho sé, coses de l'organització, emperò una cosa et puc dir, em va agradar molt més així, perquè el contacte era

més viu, per a mi va ser més real, més emocionant, més atractiu perquè la duia jo a la mà.

-La torxa olímpica te la quedares tu o l'has de tornar a l'Ajuntament?

-Estaria més que contenta de tenir-la, però com que ha estat l'Ajuntament el qui l'ha comprada... és del poble de Sant Llorenç; ara la tenc jo perquè me l'han deixada per uns dies. Lo que crec que no estaria bé, seria que rodolàs per dins l'Ajuntament de recó en recó, i lo que sí em faria molt feliç, si ha de quedar a la Sala, és que li trobassin un lloc, dins una vitrina, per exemple, i que estàs a la vista de tothom.

-¿Com és que no t'hem vist participar en aquestes olimpiades, quan els teus èxits començaren l'any 89 i, lògicament, la Federació de ciclisme s'hi havia d'interessar, com hem vist que han fet amb d'altres esports o atletes joves, promeses de medalles que han donat un resultat favorable,

no? Si has seguit les olimpiades pel televisor, crec que podem dir que han estat un èxit per a l'esport espanyol, no ho creus?

-Sí, he seguit els esdeveniments de les olimpiades, i com a telespectadora he vist tot lo que he pogut. Crec que ningú no esperava que arribassin a guanyar tantes medalles; no hi ha cap dubte que amb el suport d'aquestes cases que han patrocinat diferents esports, l'esforç de cada Federació i l'entrega dels esportistes, ha estat una suma que ha donat un resultat i que nom: EXIT. Ja m'hagués agradat esser a les olimpiades, naturalment, però degut a problemes personals no ha estat possible. Bé, a lo millor no m'haguessin sel.leccionat, eh?, però et puc dir que les concentracions es feien cada quinze dies i t'havies de desplaçar a diferents llocs, on anaven sel.leccionant la gent. Jo no vaig poder anar a les concentracions de la Federació de Ciclisme, com et deia, per problemes personals. Volia dir-te que encara que el ciclisme femení no hagi aconseguit medalles en aquestes olimpiades, han quedat molt ben classificades, si les comparam amb les olimpiades anteriors, és per donar-les medalla.

-Si resols aquests problemes personals, et veurem a Atlanta d'aquí a quatre anys?

-Et puc dir que el sel.leccionador va conversar amb mi i em va dir que a principi de l'any vinent em cridaria, i si tot va bé... El meu desig és participar a les olimpiades d'Atlanta. Ara hem d'esperar.

-Margalida, he acabat les preguntes, si vols dir res més...

-Que estic molt agraïda a l'Ajuntament perquè sempre m'ha ajudat, i al Cardassar, per l'atenció que varen tenir amb mi regalant-me una placa. També vull dir que és una llàstima que el Club Ciclista de Sant Llorenç no faci res per al ciclisme. Crec que el president d'aquest club no té ni la més mínima idea del que significa córrer amb bicicleta intentant dur el

nom de Sant Llorenç des Cardassar el més amunt possible, i no fins a les basses de Vilafranca.

Eduard Perales

Curriculum esportiu

* Nascuda a Sant Llorenç el dia 9 d'abril de 1972.

* Subcampiona d'Espanya per carretera, en categoria juvenil femení l'any 1989.

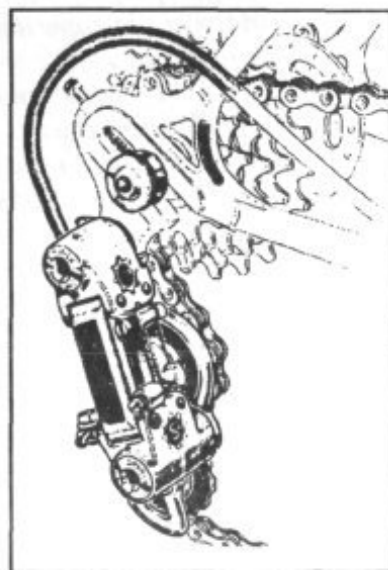
* Guanyà la pujada a Montjuich, en categoria juvenil, els anys 1989 i 1990.

* Guanyadora de l'etapa de Lluc dins la Volta a Mallorca l'any 1990, en la categoria juvenil. També guanyadora d'aquesta mateixa etapa l'any 1991 en categoria amateur.

* Campiona de Catalunya en categoria amateur femení l'any 1991.

* Classificada en 6è lloc en el Campionat d'Espanya per carretera, l'any 1992, en categoria amateur.

* Campiona, junt amb Margalida Vidal, de Palma, del Campionat d'Espanya femení de tàndem per carretera, en la categoria amateur l'any 1992.

Introducció

Presentam dos glosadors de Sant Llorenç des Cardassar, anomenats Joan Mesquida Estelrich, de malnom Joan "Carbó", i Bartomeu Servera Sureda, de malnom l'amo en Tomeu "Pistola".

Cadascun d'aquests glosadors presenta unes peculiaritats ben característiques del glosar, perquè reuneixen els trets més típics dels glosadors tradicionals, malgrat que ambdós tenen una obra minsa; però és sobretot el glosari de l'amo en Tomeu Pistola el que presenta la frescor de la glosa viva i espontània, un glosari que bona part del qual s'ha perdut per una manca d'interès. D'altra banda, el glosari de Joan Carbó és i vol ser una biografia versificada; un glosari breu que es caracteritza per un ritme únic i un to més lúdic i autobiogràfic, que sorgeix de l'espontaneïtat vital del glosador llorenç. Tanmateix ambdós reflecteixen el gust pel joc versificador de la parla viva i la capacitat de fer de la vida quotidiana una poesia popular. Una poesia popular sempre arrelada al poble, que remet als seus sentiments més profunds i manifesta de forma transparent una determinada concepció del món, la de Sant Llorenç, que es relaciona amb l'esperit religiós, la plàcida vida familiar i alhora palesa el canvi d'una societat, als seus inicis rural, a una altra de més moderna i urbana; altrament, aquest canvi es produeix no solament a nivell social, sinó també a nivell polític, com queda reflectit a la glosa de l'amo en Tomeu Pistola, "Els Socialistes", la qual mostra l'actitud críti-

ca d'un poble que se sent, en certa manera, enganyat. Tanmateix, és l'expressió d'un sentiment generalitzat entre el poble, perquè la literatura oral i escrita és el mirall de cada època històrica i el glosador se'n fa ressò en les seves glosades.

Joan Mesquida

Joan Mesquida Estelrich és un glosador que neix a Sant Llorenç des Cardassar el vint-i-dos d'agost del 1913. De malnom li diuen Joan Carbó. De jove vivia al carrer d'Artà, n° 60. Quan es va casar, el tretze de novembre del 1937, anà a viure al carrer de la Creu, n° 51 de Sant Llorenç des Cardassar.

De professió, conrador i porqueret. Guardava porcs, egües i llaurava amb besties fins que va fer el servei militar el 1934. Les primeres gloses, que féu orals, fan referència al temps del segar i del batre. Anava a fer vesses a sa Murtera; d'aquest temps conserva dins la memòria dues gloses, una adreçada a madona Antònia, l'altra a un antic company, el més jove, les quals diuen així:

*Tu que ets un bergantell
que comences a cantar
tot l'any t'hauras de cuidar
de donar beure i menjar
en aquest passarellet.*

Aquesta glosa fou dita en motiu del jove company que havia empresonat un ocell dins una gàbia. Són gloses que van unides a una anècdota quotidiana, relacionada amb el treball.

L'altra, la segona, fa referència a la madona i diu així:

*N'Antònia, que és sa darrera,
sempre l'heu de respectar,
perquè guarda es bestiar
i llavors mos ve a ajudar
a fer feina damunt s'era.*

I una altra glosa que fa referència a una anècdota de la vida real és

aquesta que diu:

*Sa cussa de can Sunyer
un dia se presentà
que a escola volia anar
per aprendre es batxiller
i sa somera de can Pato
l'ensenyava de llegir
i ja li va dir: per mi
n'hi haurà per un "rato".*

Una altra glosa que va lligada a un company fadrí que no es volia casar per conservar la llibertat, diu:

*En Joan de Montseriu
p'es carrers fa "llimpiesa"
i es matins té poca pressa
i sa cara sempre li riu.
No sé si l'heu reparat
que és un al.lot molt feiner,
i diu que no s'ha casat
perquè vol sa llibertat
i es vespres vol dormir bé.*

En conseqüència, podem constatar (i així Joan Carbó ens ho afirma) que les seves gloses van lligades a un motiu de la vida diària i moltes als seus companys o coneguts. D'altres, com palesa el glosari que adjuntam, fan referència a la seva vida personal: infància, treball, casament, i alguna glosa adreçada a la Mare de Déu de Sant Llorenç. Aquesta darrera confirma l'esperit religiós del glosador, el qual ens diu que creu en un Déu tot poderós.

El matrimoni era pobre i feliç; malgrat la pobresa de Mallorca, Sant Llorenç des Cardassar era ple de garrigues i possessions, les quals eren venudes pels senyors als pobres que mal que bé viuen del conreu del camp. Joan Carbó compra dues finques, mentre ell conrava el blat i l'ordi i cuidava els animals, la dona brodava. L'home se sent orgullós de no haver hagut d'estar sotmès a cap patró. Així doncs, vivien de la collita pròpia aleshores en què mancava el pa a Mallorca; era el temps de la

postguerra i de la miseria. Tanmateix el nostre glosador era feliç -diu-, treballava sense excés i el matrimoni vivia com Josep i Maria en la placidesa del camp. No tengueren cap fill, més tard, però, adoptaren una nina, na Bàrbara, de la qual n'estan molt alabats. Aquesta felicitat és recreada en una glosa:

*Moltes famílies riques
no han sabut disfrutar;
jo som pobre i vaig anar
molts de pics a berenar
damunt es "Puig de ses Fites".
D'allà dalt veuen Maó
i es carrers de Ciutadella,
i qualque bergantella
es dies que fa claror.*

Malgrat aquesta felicitat, el fill de madò Carbona (de la qual hi ha una glosa), pobres com eren, de petit el varen llogar per poder-se guanyar el pa, i més tard es va llogar a Salma, abans de casar-se; d'aquests fets també n'adjuntam la glosa corresponent.

Es considera un afeccionat a la glosa, però no un glosador fi, és a dir, d'ofici. És una tradició que li ve del seu avi *des Moll*, el qual li ensenyà

cançons i més tard les oracions.

Quant al grau d'escola que rebé, Joan Carbó sabia llegir i escriure; el qual, sense anar a l'escola, n'aprenqué del mestre Onofre Socies:

*No m'agrada dir mentides
vos diré sa veritat:
lo que sé m'ho ha ensenyat
es mestre Onofre Socies;
me va ensenyar de sumar,
restar i multiplicar
i un poc de dividir,
i llavors un poc de llegir.*

D'aquesta manera, Joan Carbó es va arranjar i practicà la lectura durant deu anys amb el diari "Grau Elemental", avui desaparegut.

Es considera un glosador sense cap idea política. Va haver de fer el servei militar dues vegades: una el 1934, el normal, l'altra forçat pels esdeveniments de la Guerra Civil espanyola del 1936. De la Guerra Civil, recorda que feia un any que estava llicenciat del servei militar, quan el cridaren a files pel desembarc de les tropes republicanes del capità Bayo a Portocristo el 17 d'agost del 1936. El combat, en el qual participà, durà un mes fins que les tropes republicanes reembarcaren novament cap a la Península el 4 de setembre del 1936. La passivitat de la República i el franquisme de la majoria de mallorquins contribuïren a la victòria franquista del general Goded a Mallorca. Joan Carbó va lluitar a favor del bàndol franquista. Ara, d'aquesta guerra només destaca la seva violència i la seva injustícia. Es defineix com un home sense idees polítiques. Aquesta guerra el va agafar un moment en què era molt jove i seguia per inèrcia les idees polítiques de la seva mare, la qual era del partit conservador -dretana i molt catòlica. En aquest sentit continuà sempre dins aquesta línia conservadora, però mai no va fer cap glosa política. Malgrat el caire conservador de la seva mare, aquesta tenia set germans que eren del partit republicà, un

dels quals fou condemnat a mort; però madò Carbona, decidida i valenta, anà a parlar per ordre de l'ajuntament amb el bisbe i amb el governador per defensar la innocència del seu germà, i aconseguí que el senyor de Son Jau-mell, un militar destacat famós pels indults que havia aconseguit d'altres presos polítics, també aconseguís que indultassen la pena de mort del seu germà per set anys de presó. Joan Carbó assegura que mai no es va cantar per cap dels dos bàndols.

Durant la postguerra passà la vida sempre devora el foc i els diumenges anava a missa. Mai no féu cap glosa de combat, sempre foren individuals. Les seves afeccions lúdiques consistien a passar el rosari com habitualment es feia a les cases de possessió, a foravila. També jugaven a un joc que es diu: "es borino".

L'inici de la publicació de les gloses sorgí de la demanda de la seva filla, secretària del Club Card, i d'un company seu, el també glosador Gaspar Orell. El Club Card cercava homes que sabessen fer gloses. La primera publicació fou el 1981 a la revista Flor de Card. Joan Carbó i Gaspar Orell foren els primers glosadors que hi intervingueren. En relació amb aquest fet, Joan Carbó féu una glosa:

*Déu, Pare Celestial,
Vós que sou tan bondadós
a noltros dos glosadors
donau-mos memorial
i es dia de la final
venguem en el cel tots dos.*

A la mort de Gaspar Orell, Joan Carbó féu una glosa en memòria seva:

*Me va sebre molt de greu
que es morís es companyó,
perquè era un bon glosador
i no em sap greu es dir-ho,
es deia Gaspar Orell.*

Tanmateix, Joan Carbó no és un glosador de combat, però, així ma-

teix, n'adreça una al seu company Gaspar Orell, enmig de la plaça, per tal de sostregar-lo, però sense cap intenció ofensiva:

*Tu ets un bon companyó,
Gaspar, i m'has d'escoltar,
emperò per glosador
no dic que siguis cap "pillo;
tu ets un bon companyó
però per glosador
si no ho fas un poc millor
et posaré en es "banquillo".*

D'altres companys, també, glosadors del Club Card, foren un tal Calafat, un tal Joan Fornés, oncle seu, i un tal Guerretó; d'aquest darrer anotam una glosa perquè és divertida:

*Cada pic que vénc aquí
per fer cançons, m'insultau,
no sé quin gust passau
de sentir es verro gronyir.*

En conclusió: les gloses de Joan Carbó fan referència a la seva vida personal i als seus costums: unes gloses de caràcter lúdic i desenfat. La darrera glosa que ens va fer durant l'entrevista fa referència a un passatge de la seva vida, la qual transcrivim íntegrament:

*Jo tenc una historieta
i ara la vos vull contar.
Jo me'n vaig anar a pescar
per dins la mar amb sa barqueta,
i es vent me la va forçar
i no em va anar gaire bé
perquè me va fer pegar
a ses costes d'Alger.
Es guardia se va entregar
i vaig dir: jo som mallorquí,
sa barca m'ha duit aquí
i no m'he pogut defensar.
Es guardia contestà:
Si vós sou mallorquí
vos hauré de presentar,
i vos faran declarar,
aquí tots ho feim així.
Si vós sou un mallorquí*

*i heu vengut per espiar,
demà a les sis des matí
vos haurem d'afusellar.*

Joan Carbó actualment té setanta-nou anys; és cec de tots dos ulls, però ple de vida i de salut; conserva les seves facultats mentals i la bona memòria. Agraïm a Joan Carbó i a la seva dona per la bona disposició en què ens reberen a casa seva una tarda gri-

sa i plujosa del novembre del 1991, i molt amablement varen respondre a totes les nostres preguntes. Joan Carbó és un home que se sent orgullós de la vida i de les seves gloses i per això dóna gràcies a Déu.

Les gloses que adjuntam han aparegudes totes publicades a la revista Flor de Card.

Maria Antònia Perelló

Aclariment

La calició PP-UM de Sant Llorenç vol deixar clara la seva postura davant unes informacions aparegudes a la revista *Manacor comarcal*, la lectura de les quals podria crear confusió entre l'opinió pública i entre els simpatitzants del nostre grup que no pogueren assistir al sopar de companyonia que es va celebrar fa unes setmanes al restaurant *Son Barbot*.

Segons la portada d'aquesta revista, el president Cañellas es va lamentar de la fuga de l'aleshores capdavanter del seu partit a Sant Llorenç, Miquel Vaquer. I és aquí on es pot crear confusió, ja que el que el president volia deixar clar era que lamentava que Miquel Vaquer no s'hagués adaptat a les necessitats electorals del partit, avançant el seu interès particular a les obligacions d'un partit, al qual, segons s'ha pogut comprovar, no tenia cap lleialtat, sinó que hi militava només perquè era cap de llista i pel protagonisme que això li podia donar. Així, quan el president, degudament aconsellat pels integrants del partit en el municipi, decidí que Miquel Vaquer fos substituït per l'actual cap de llista Mateu Domenge, oferint-li altres possibilitats dins l'estructura del partit, aquest es va negar rotundament a recolzar-lo a les vinents eleccions, amb la qual cosa quedà plenament demostrat que només és lleial a ell mateix i als seus interessos.

Amb això sols volem deixar les co-

ses al seu lloc i dissipar d'una vegada els dubtes que la mala interpretació que un periodista ha fet de les paraules del nostre president, que l'únic que volia era agrair la multitudinària assistència d'amics i simpatitzants al sopar, s'hagin convertit en tema de conversa entre els llorencins.

A més, hem llegit unes declaracions del senyor batle a les quals manifestava haver estat elegit batle *democràticament pel poble*. Nosaltres, que modestament creim esser demòcrates i sabem perdre amb honor, ens agradaria recordar-li respectuosament que per accedir a tan cobdiciada cadira, a més de l'altre regidor que per votació popular va aconseguir, el seu partit va haver de pactar -no sabem a quin preu i condicions-, ni més ni manco que amb altres tres formacions polítiques de molt diverses tendències i idees, i només així va aconseguir els sis regidors necessaris per un pacte de govern que ben prest es va demostrar mancat de la unitat necessària per poder funcionar.

Cadascú és lliure d'expressar la seva opinió, però nosaltres ens preguntem si realment fou necessària la participació de quatre partits perquè el senyor Vaquer accedís a la seva cadira de batle, i si a això se'l pot anomenar *batle elegit democràticament pel poble*.

PP-UM

I Exposició filatèlica a Sant Llorenç

Dins el marc d'aconteixements culturals que la comissió del Primer Centenari de l'Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar ha organitzat aquest any de 1992, es va programar la I Exposició Filatèlica a la nostra vila, que va tenir lloc del 29 de juny al 5 de juliol en el saló de conferències i exposicions de *Sa Nostra*, i va ser coordinada per Eduard Perales.

regut el 1er de gener de 1850, sota el regnat d'Isabel II, qui va establir per Reial Decret de 24 d'octubre de 1849 l'obligació d'emprar segells de correus com a previ pagament del franqueig i drets de certificat de la correspondència. També poguérem contemplar la darrera emissió postal, en motiu del V Centenari del Descobriments d'Amèrica.

L'exposició transportava el visitant per diferents èpoques: el regnat d'Isabel II, el Govern Provisional de 1873, el regnat d'Alfons XII, el d'Alfons XIII -que del 1901 fins al 1905 els segells sortiren amb l'effigie del Rei *Cadet*-, la II República Espanyola, fins al 1939, l'Estat Espanyol des de 1936 fins al 1975, any en què comença el regnat de Joan Carles I, Rei d'Espanya. Així poguérem contem-

tamany-, del guanyador del concurs escolar que patrocina *Tabacalera*, donant així entrada al món filatèlic al jovent de tota Espanya; i també els sobres i cartes postals dirigides a la caixa Rural de Sant Llorenç des de l'any 1909, cartes de Mn. Salvador Galmés, de Mn. Joan Galmés, etc.

Aprofitant aquesta exposició i amb els dotze dibuixos finalistes del concurs organitzat per l'Ajuntament *El Centenari vist pels escolars del terme municipal de Sant Llorenç des Cardassar*, es feren imprimir 2000 col·leccions de postals que es regalaren a tots els visitants de l'exposició, dia 3 de juliol, data del Centenari de l'Ajuntament de Sant Llorenç i de la seva independència administrativa. Aquest dia, i per commemorar l'esdeveniment, es va demanar a Correus una estafeta postal i un mata-segells commemoratiu, que va tenir una gran acceptació per part del públic en general, col·leccionistes o no, i en particular del filatèlics, ja que es varen numerar 322 col·leccions de dotze postals, a més d'infinitat de sobres que es varen oblitar, commemoratius o no.

L'Ajuntament va oferir un aperitiu a tots els que volgueren assistir, dia 5 de juliol, a l'acte de cloenda de l'exposició, que en tancar les portes va obrir la possibilitat i el camí a una propera II Exposició Filatèlica a Sant Llorenç des Cardassar.

En aquesta exposició no hi havia una temàtica central, la qual cosa donava una visió molt ampla dels segells espanyols, ja que llevat del primer segell emès en el món -dia 6 de maig de 1840, segell de color negre amb l'effigie de la Reina Victòria, de Gran Bretanya, i d'un valor postal d'un penic-, que fou exposat, es pogueren veure diferents sèries d'Espanya. Hi havia el primer segell, apa-

plar personatges, monuments, fauna, flora, vaixells, escuts, pintors, forjadors d'Amèrica i segells de diferents commemoracions, amb un vetall de colors i detalls que fan de la lupa un objecte imprescindible per captar la magnitud del segell.

D'entre d'altres, en aquesta exposició es destacaven els segells que la Fàbrica Nacional de Monedes i Timbres imprimeix -reduint el dibuix de

-Una festada, et dic que va ser una festada. Aquest pic la gent va respondre i va sortir una vetlada gairebé rodona, encara que les principals autoritats autonòmiques fossin de viatge a Sevilla.

-Com que hi havia refresc...

-No ho crec. Un dia així, tots els llorencins que s'hi senten havien de comparèixer a fer acte de presència, maldament no hi hagués hagut refresc. En aquests casos, es qui no se sent el cuquet és que és un descostat que ha perdut les senyes d'identitat.

-T'ho agafes molt seriosament...

-Sí, perquè crec que ho paga, i això que no som homo de fastuositats.

-I qui va venir de Ciutat, si els grossos eren a Sevilla?

-En Joan Simarro, en representació d'en Gabriel Cañellas, i na Maria Antònia Munar, que anava ben mudada, amb un vestit de colorins que feia joc amb les sabates i que li donava un aire com a de rumbera brasilera. Feia una plantada.

-Te la mirares bé, tu, no sé que et dirà la teva dona...

-Sí fotre! I na Jerònia també que anava vistosa. Quan va entrar a missa, en haver començat, amb aquell vestit ajustat color butà, i es va asseure a la primera fila, la dels batles, entre en Busco i n'Ignasi, et dic que feia mirera. Crec que qualcun va per

dre l'oremus. No sé com és que els homes no s'atreveixen a posar-se uns jacs més fantasiosos, de daus verds i grocs, per exemple. Així, tots de gris-marengo o blau-marí, no criden gens l'atenció. L'únic que duia una corbata de flors un poc vistosa era n'Ignasi, però els altres pareixia que anaven vestits de ministres... De totes maneres val més deixar-ho anar i contar un poc lo que va passar, no ho trobes?

-No en mancava d'altra.

-Devers les vuit de l'horabaixa, a la plaça de l'Ajuntament, es reberen les autoritats externes. Ja hem dit que el President del Govern, Gabriel Cañellas, el del Parlament, Cristòfol

Soler, el del Consell Insular, Joan Verger, i el Governador eren a l'Expo a fer propaganda de Mallorca... i a passejar a compte nostre, i que únicament compareixeren Joan Simarro, conseller adjunt a la Presidència, i Maria Antònia Munar, consellera de Cultura, Educació i Esports. Dels batles veïnats, encara que tots estaven convidats, només vengueren el de Manacor i el de Felanitx.

-Trob que ens feren una grosseria. El d'Artà, el de Son Servera i el de Petra, pobles que confronten amb Sant Llorenç, crec que hi havien d'haver estat.

-Però no hi eren. Tot seguit, amb l'acompanyament de la banda de mú-

Presidien l'acte els representants de les institucions autonòmiques, els ex-batles vius, la Corporació, el batle de Manacor, el secretari, Miquel Ballester, el pregoner, Guillem Pont, i l'amo en Pere Antoni Pisca.

sica, pujaren pel carrer Major, que estava endiumenjat amb murta, mata, domassos, cossiols i banderes espanyoles, fins a l'església.

-I no n'hi havia cap de mallorquina?

-Cap ni una.

-Esperem que en fer-ne dos-cents la cosa canviï.

-En el pas que anam, podria ser ben bé que només n'hi hagués d'europes; o americanes!, que encara seria pitjor. Arribaren a l'església un quart abans de començar i hagueren d'esperar damunt el lloc sagrat.

-Això és que feien comptes confessar-se dels pecats d'aquests cent anys.

-No hagués bastat tota la vetlada, i

això que hi havia onze capellans!

-Onze!?

-Sí. Joan Font, Joan Rosselló, Ramon Lladó, Gabriel Frontera, Joan Jaume, Pere Pou, Jordi Pascual, Miquel Pascual, Miquel Febrer, Mateu Galmés i Joan Bestard.

-Això són solemnitats!

-Sí. Va ser una missa d'aquelles d'abans, amb el cor parroquial, que la va cantar en llatí -llevat del Crecen-un-Déu-, l'altar ple de capellans, el Te-Deum i l'Oferta. Només hi mancava Rafel Umbert, el rector de Son Carrió, que hagué d'acompanyar el bisbe, i Francesc Clapés, que no va poder venir de Béjar per motius de salut. Una llàstima, perquè haguéssim fet el complet.

-I qui va fer el sermó?

-Joan Bestard, el Vicari General. El reproduïm sencer, perquè ho paga:

Germans preveres concelebrants, autoritats autonòmiques i locals democràticament constituïdes, germanes i germans cristians de Sant Llorenç:

Avui per a vosaltres és un dia d'alegria, un dia d'acció de gràcies i un dia de reafirmació de la vostra pròpia identitat. Avui fa exactament 100 anys que Sant Llorenç es va constituir en municipi independent de Manacor i el primer batle va ésser don Bartomeu Umbert Cabrer i el primer secretari del nou ajuntament don Salvador Carrió Galmés.

Avui és un dia ben apropiat per a fer balanç, per a mirar amb gratitud el passat, amb molt de realisme el moment present i amb il·lusió i esperança el futur.

Com a creients no olvidem mai que la fe i la vida són dues realitats inseparables. La nostra fe en Jesús ha d'il·luminar i donar sentit a la nostra vida i la nostra vida -justa, honrada i dedicada als altres i al bé comú- serà la millor garantia de l'autenticitat de la nostra fe. Els qui creim en Jesús no podem establir una separació entre vida cristiana i vida humana, sinó que la nostra única vida, que és humana, l'hem de viure en cristià.

La fe cristiana autèntica és una ac-

titut inscrita en la història, condicionada per la història i influent en la mateixa història. La fe cristiana és una actitud amb una clara dimensió cívica. Les paraules de Jesús a l'Evangeli que acabam de proclamar són clares i llampants: "Vosaltres sou la sal de la terra i la llum del món" (Mt 5, 13-14).

La fe en Jesús ens ajuda a il·luminar les realitats del món i els aconteixements de la història, ens mou a transformar-los i ens obre un camí a l'esperança.

El compromís en favor d'una societat més justa i humana és una dimensió constitutiva de la fe cristiana adulta. Solament les nostres obres honrades, veritables, fraternes, poden donar credibilitat a la nostra fe. El millor signe d'autenticitat de la nostra fe és el nostre testimoni de vida cristiana. Un bon ciutadà pot no ésser creient, però un creient sempre ha de ser un bon ciutadà.

El compromís social, que pot abraçar des d'un senzill però eficient compromís humà en favor dels més necessitats, fins a un compromís sindical o polític ben definit en favor del bé comú, és una exigència de la persona que creu en Jesucrist.

Els qui viuen en profunditat la seva fe no l'amaguen, no la privatitzen, sinó que li donen una projecció ètica; no la redueixen a uns actes de pietat,

sinó que la fan arribar a la vida. Un cristianisme d'evasió que fomenti una fe desencarnada i abstracta no és un autèntic cristianisme.

Els cristians sovint ens hauríem de formular aquesta incisiva pregunta: als qui coneixen de prop la meua vida, les resulta més fàcil creure en Jesucrist?

En certa ocasió, quan el Cardenal Tarancón encara era Arquebisbe de Madrid, en una roda de premsa, un periodista li va demanar: "Vostè, Sr. Cardenal, què opina de la fe dels espanyols?" I Monsenyor Tarancón li respongué: "És veritat que aquesta pregunta seva és molt ampla i general i em resulta molt difícil contestar-la en poques paraules, però jo li diria -sempre salvant excepcions- que, en

general, a Espanya, per desgràcia, la fe cristiana ha estat més un passaport per a ben morir que una força o un estímul per a viure d'una determinada manera: segons justícia, veritat i amor".

Germans, solament les obres poden donar credibilitat a la nostra fe. Llorençins, que la fe que avui professau en aquesta Eucaristia d'acció de gràcies, es traslluesqui en l'actuar de la vostra vida diària. Esforçau-vos per fer un poble més just, més humà, més fratern. I no oblideu mai que el "ser persones" és molt més important que el tenir coses. El que veritablement val la pena és ésser cada dia més persona amb els altres (i això és la solidaritat) i per als altres (i això és la fraternitat). Avui és un dia ben apropiat per a recordar i viure aquelles famoses paraules del nostre gran poeta mallorquí Mossen Costa i Llobera: "Siau qui sou!" Jo vos dic avui lo mateix: "Siau qui sou!" Feis honor als vostres avantpassats i construïu un poble prosper, solidari i fratern. Que així sia!

-Li va quedar ben rodó.

-Sí, tothom el va alabar. Després, per a l'Oferta, dos músics, dos vells, dos capellans i dos vestits de pagesos dugueren diversos dons a l'altar. Per acabar la cerimònia religiosa, com és preceptiu i tradició, visitaren la Mare de Déu Trobada.

-No es deixaren cap detall.

-Tot seguit, entre mamballetes dels expectadors, la comitiva es va dirigir a la plaça de l'Ajuntament, on havien muntat un gran escenari per poder fer el ple commemoratiu a la fresca. A la part de baix col·locaren un centenar gros de cadires -que, per cert, les havien acabades de comprar i són molt més còmodes que les plegadisses de fusta- perquè el públic no hagués d'estar dret, i et dic que no n'hi va haver per tothom, ni de molt. Pareixia aquells temps d'es cine d'allà baix, quan la gent anava a guardar el lloc. Presidiren l'acte Joan Simarro, Maria Antònia Munar, el batle de Manacor, Gabriel Bosch, els ex-batles llorencins vius, la Corporació, el secretari, Miquel Ballester, el pregoner, Guillem Pont i el centenari, l'amo en Pere Antoni Pisca. Na Maria Bel Sancho va fer de presentadora.

-Això sí que es diu un Ple ple!

-Sí, aquest dia no en va manca cap ni hi va haver discussions. Pareixia una bassa d'oli.

-No passis ànsia, en haver acabat l'estiu es tornaran deixondir.

-Obrí l'acte en Guillem Pont, amb el pregó que reproduïm íntegrament:

Bon vespre a tots.

Si he d'ésser sincer, la primera cosa a dir és que quan el Sr. Batle va tenir la deferència de convidar-me a xerrar, tot dient "et toca" (la qual cosa agraeix), vaig haver de mirar el diccionari per tal de saber què era un pregó.

Certament en tenia una lleugera idea, ja que, de bergantell, havia seguit els pregons que abans de Setmana Santa solien fer en el Convent de Felanitx. Allà, una persona de reconegut prestigi intel·lectual, solia lloar aspectes de la vida local mesclant-ho amb l'esperit religiós de la Setmana que havia de començar.

Posteriorment vaig conèixer la moda de fer pregó abans de l'inici de les festes patronals de diverses localitats, amb persones de mateixes caracterís-

tiques: reconegut prestigi intel·lectual, facilitat de paraula i dots de convenciment.

Però aquí, almanco que jo recordi, mai no s'ha fet un pregó.

Certament, encetar aquest tema, en aquest poble és un fet que m'honora doblement. Primer perquè tots ens coneixem i sabeu que no reunes les condicions personals ni intel·lectuals que es precisen, -d'altra banda l'oratori és un difícil i actualment devaluat art, però altra temps molt apreciat fins al punt d'exigir continuats i penosos esforços com aquell de Demòstenes, filòsof grec que es

posava una pedra davall la llengua per arribar a dominar la paraula-, i també perquè l'ocasió no pot ésser més idònia. El primer centenari de la independència administrativa d'un poble no es pot viure cada dos per tres.

Per tant, gràcies. A la Comissió, al Consistori i molt especialment al Batle, pel convit.

No vull que aquesta crida sigui merament enunciativa dels actes a realitzar. Pretenc anar una mica més enllà.

I això no implica menyspreu pels nombrosos actes, variats perquè molta és la gent que es mou i molts són els gusts dels llorencins, i que es

realitzen al llarg de l'any.

Mai no m'atreviria. I encara menys si sent un vertader respecte i admiració per alguns d'ells, com és el cas de la recerca històrica realitzada per un grup de doctors de la nostra Universitat i que, sens dubte, constitueix una fita en la producció d'aplec de monografies locals, o aquesta recordança que diven s'ha de fer al pareddor mestre Antoni Garrit.

I com tots sabem, el coneixement és passa prèvia a l'estimació.

Cent anys.

És una xifra una mica màgica, potser perquè és una meta d'esperança de vida desitjada i a la qual molt poca gent pot arribar.

Cent anys.

Segons la perspectiva amb què es mirin poden semblar una eternitat, i segons com un alè.

Si ho miram des de molt amunt, i ho analitzam des de l'aparició de l'home sobre la Terra, cent anys representen un no-res, tretze segons d'un any.

Des de les coves de S'Homonet o el santuari de ca n'Amer als hotels de la costa, passant per la basílica de Son Peretó o la imatge romànica de la Mare de Déu Trobada i la capella de Son Vives, de la mateixa època, hi ha un munt de generacions de persones que han estimat i treballat aquesta mateixa terra llorencina. Certament cent anys són quasi res.

Però si ens fixam amb les rues de l'amo en Pere Antoni, i posam en joc la imaginació, o si llegim "Flor de Card", la contarella del capellà Capirró, ens n'adonarem del que són cent anys; aquests darrers cent anys que ha viscut Sant Llorenç.

Quantes coses no haura viscut l'amo en Pere Antoni!

La gent, habitualment descalça, es desplaçava sempre a peu i treballava de sol a sol en allò que podia o sabia.

Apareixen els velocípedos, passa el primer carro de foc, s'estableixen possessions i la gent es fa petit pro-

pietari, alguns cerquen a terres americanes el benestar que no troben aquí.

La revolució del tren, pels jornals i per la facilitat del transport, la construcció de S'Escola Nova...

L'important paper de la dona per a l'economia familiar, mercadejant amb l'aviram a foravila o treballant a la vila, amb els moneders, amb les perles o els brobats...

El parèntesi de la guerra i la postguerra...

L'aparició de la televisió i, fonamentalment, del turisme, havien de provocar un canvi radical en els costums llorencins. Fins al punt que el Sant Llorenç d'avui res a veure té amb aquell Sant Llorenç que possibilità les primeres eixides infantils i juvenils de l'amo en Pere Antoni.

que tots hem mamat i que tamisa les noves modes i costums.

Alguns ho anomenen seny, d'altres idiosincràcia o manera d'ésser.

Certament som fills d'una terra, d'una llengua, d'uns costums... d'un país que conforma la nostra personalitat. Amb defectes i virtuts, però singular.

Que es caracteritza, per exemple, en la manera que tenim de distingir diferents tonalitats de blaus o de veure el color de les pedres o d'olorar el camp.

En la sensació que ens provoca el sentir la consuetud quan la mare parla o dorm un infant.

En transmetre, inconscientment, de pares a fills, uns determinats models de conducta i uns determinats valors que aquí consideram imprescindibles

o dels serverins.

Certament som hereus d'un patrimoni cultural, concret i determinat. Aquell que ens han facilitat els avantpassats i que tenim la obligació, el deute moral, de transmetre als nostres fills.

Amb sinceritat he de dir que tenc una certa ànsia de que les futures generacions no ens retreguin tot allò que, per obra o omissió, no hem estat capaços de conservar, de la mateixa manera que els joves alemanys demanen comptes a pares i padrins de tot allò que van consentir en temps de la guerra.

I precisament per això, he d'agrair la possibilitat d'aquest pregó, la possibilitat de poder cridar, públicament, aquesta obligació moral que tenim tots plegats de transmissió de patrimoni, entès en sentit ampli i plural.

Una possible sortida, la que em sembla més factible i pràctica, des del meu veure, passa per la planificació i disseny d'un pacte social, amb intervenció de tots els polítics i entitats, capaç de planificar i dissenyar, ara, el Sant Llorenç que volem per a l'any 2092, segon centenari de la independència administrativa.

La idea, que no té res d'original, ja és a l'aire.

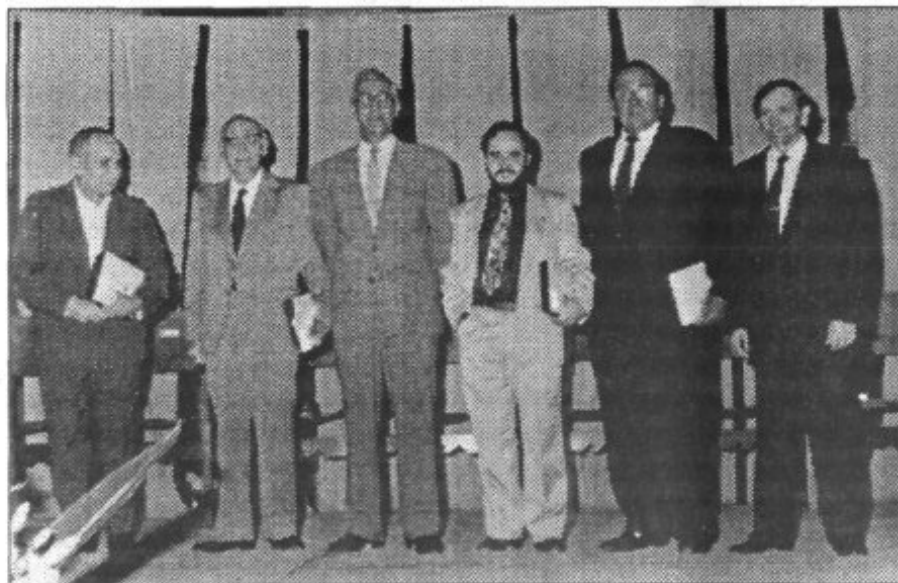
Gràcies.

-Li degueren fer moltes mamballetes...

-Sí fotre. El públic n'estava alabat. I els polítics també. Ara veurem si només apludien per vici o si agafaren la idea de fer un pacte social en defensa del nostre patrimoni cultural.

-No te'n facis moltes il·lusions...

-A continuació Gabriel Bosch, el batle de Manacor, va agafar la paraula per recordar que abans els dos pobles eren un, i que per una família és una satisfacció veure que els fills creixen sans i no s'obliden dels majors. Sant Llorenç n'és un exemple. En aquests moments -digué- tornam caminar junts amb alegria i coratge i s'ha demostrat que els núvols només

Els Beatles, els bikinis, la cultura americana... Un canvi radical, lent al principi però que augmenta fins arribar al frenesí on l'únic que perdura és el canvi continu.

Amb pluges d'informació, modes externes i on, segons assenyalen, encara estan per descobrir gairebé la totalitat de les eines que tindrem dins la cuina a l'any 2000.

Però malgrat tot, hi ha una manera peculiar de xerrar, de pensar..., un substrate cultural que s'ha anat amuntgant al llarg de generacions,

a diferència del que pensen a altres parts del món.

En parlar una determinada llengua, amb els missatges d'estructura mental que comporta.

En la sensació de familiaritat que tots tenim quan oïm els compassos d'una mateixa o en tastar un aguiat o una pasta feta amb saïm de porc o amb oli d'oliva.

...

Aquestes petites coses que ens fan ésser diferents dels alemanys o dels americans, i fins i tot dels artanencs

duren un instant, mentres que el sol és per a tota la vida.

-Bona metàfora per dos pobles que forçosament s'han de relacionar.

-Tot seguit, el nostre batle, Miquel Vaquer, va fer un poc d'història sobre aquests darrers cent anys i comparà les dues èpoques. Va concloure la seva intervenció amb una petita reflexió sobre la importància d'aquest dia per als llorencins.

-Va ser curtet...

-Sí, l'acte, en general, va estar molt bé i no es va fer massa llarg. Però encara no havia acabat... i ara li tocà el torn a Maria Antònia Munar, que va parlar de nacionalisme, d'autonomia, de llibertat, d'independència..., tot dient que són paraules amb molt de contingut i que els que en gaudeixen poden estar satisfets. Va citar Santa Maria de Bellver, engolida per Manacor, passà pel segle XVIII, per la independència de la parròquia i per tots els nuclis urbans del terme, felicitant tothom i encoratjant per no perdre les nostres senyes d'identitat.

-Sagrades, devia parèixer un mitin d'Unió Mallorquina, engrillonada per

les urpes del Partit Popular...

-És que na Maria Antònia sap el dimoni on es colga. Saps quin mestre que ha tengut!

-Sí. Ja va ser un detall que compa-regués a la festa per fer cas als llorencins en lloc d'anar-se'n a Sevilla a ballar fandangos amb en Cañellas. Aquí, a més de quedar així com Déu mana, gairebé fou la protagonista i allà només hagués fet caramull.

-Però també hi havia en Simarro...

-Sí, però per aquesta contrada no és gaire conegut. Sé cert que si demanaves a la gent a veure què li deien molts no et sabrien contestar.

-I aiximateix va xerrar bé?

-Segons el meu veure té més desenvolupat el sentit de l'humor que l'oratorria, ja que un defecte de pronunciació dificulta una mica la comprensió del que diu. Va afirmar que els enemics dels llorencins eren tres: els moros, els manacorins i el torrent...

-O ja no són el Dimoni, el Món i la Carn?

-Sí, però aquests són els de l'ànima i ell es referia als del cos.

-Ah.

-De moros ja no en queda cap, maldament aquests turistes tan torrats a vegades ho semblin; els manacorins ja no són enemics i ara caminam plegats cap a uns mateixos objectius; i al torrent ells l'arreglaren...

-Què més volem? Si això no és Xauxa hi deu fer ben aprop!

-Va acabar citant les rotes i fent esment d'altres millores esdevingudes durant els cent anys. També va estar bé i apropiat al moment.

A continuació s'entregaren plaques commemoratives a Joan Simarro, Maria Antònia Munar, Gabriel Bosch, l'amo en Pere Antoni i als batles de Sant Llorenç. A Miquel Vaquer n'hi donaren dues, una com a batle actual i una altra com a ex-batle. També obsequiaren amb un bolígraf la resta dels regidors, el secretari, Miquel Ballester, i els membres de la comissió del Centenari: Miquel Rosselló, Guillem Pont, Eduard Perales i Josep

Cortès.

-Devia parèixer el Born, tanta de gent...

-No t'encollonis, que a tu també t'hagués agradat. Acte seguit s'aixecaren drets i, amb la partitura a la mà, no fos cosa que no el sabessin, cantaren l'himne a Sant Llorenç que va compondre el mestre Sapiña.

-I els dos carrioners també cantaven!?

-Jur per aquestes que almanco movien els llavis, però no puc afirmar que de la seva boca sortís cap so, ja que era tant el barullo i tan escàs el meu sentit musical que se'm fa impossible assegurar-ho amb rotunditat. Una llàstima perquè hagués estat un moment històric.

-Un fi de festa així com cal.

-Espera, que encara no havia acabat. Els representants del Card en Festa pujaren al cadafal i, moguts per l'emoció del moment, començaren a enrevoltar amb tanta alegria i espectacularitat, que vaig passar pena que en lloc de pegar cocetes al davantal no n'arriassin qualcuna a l'os de la cama d'alguna autoritat i la fessin botir de l'escenari cap baix cul alt. Tanta sort que no fou així i que la cosa va acabar bé, però el susto no me'l llevarà ningú.

-Hagués semblat la contarella d'*Els Reis* de Salvador Galmés. Hi degué haver refresc...

-Sí. L'Ajuntament n'havia preparat un poc per tots els qui en volguessin.

-Va ser una festa rodona, idè.

-Sí. Va anar molt bé. Només hi va haver tres petits detalls que s'haguessin pogut evitar, però que no enterboliren gens ni mica l'èxit de la vetlada: les absències dels batles veïnats, la manca de banderes mallorquines al carrer Major i un *xiringuito* de begudes que hi havia darrera la Sala que no hi feia cap falta.

-Però això són menudències...

-Sí, ja ho he dit abans. Una vetlada digna d'esser recordada.

Josep Cortès

Traducció de LAMARTINE
(1790-1869)

JOCELYN

Diari trobat a ca un capellà de poble

PRÒLEG

per **Jaume Galmés**

Jo era l'únic amic que ell tengué en aquest món,
Sense comptar el ramat; vaig anar al presbiteri
Com era el meu costum, per Sant Joan a l'estiu,
A peu, per un sender que freqüenta l'isard,
El fusell sota el braç i els meus dos cans en colla,
Fatigat de pujar els monts que creixen sempre,
Mes pensant en el pler que tendria més tard
Tustant la seva porta, tot pujant, tot seient-me
Devora del seu foc tot flamejant d'auró,
En veure les tovalles esteses i la taula,
Per ell mateix parada de llegum i de fruita,
Congregar-nos xerrant fins a boqueta nit.
Ja em semblava sentir dins les meves orelles
L'accent tremolós, tendre de sa veu colpidora,
Sentir, a falta de mots cercats vanament,
Tot el seu cor parlar-me d'una estreta de mans:
Ja que, quan l'amistat no té d'altre llenguatge,
Al cor la mà li ajuda i li ret testimoni.
Quan fai a la cimera d'on el lliure horitzó
Deixava colombrar el teulat de ca seva,
Posava el meu fusell sobre una pedra grisa
I eixugava el meu front que la brisa secà;
Llavors mirant, em vaig sorprendre de no veure
D'arbre en arbre al verger errar el seu hàbit negre:
Car era l'hora santa on, lliure i solitari,
Al raig del sol ponent llegia el seu breuari;
I més sorprès encara de no veure pujar,
Del teulat on sovint la veia flotar,
De la llar vespertina l'ordinària fumera.
Però, veient al sol sa finestra tancada,
Una vaga tristor, una ombra malastruga,
Com un calfred a l'aigua lliscà sobre el meu cor,
I, sens donar cap causa a la basarda súbita,
Vaig reprendre el camí amb més ràpides passes.

Mon ull cercava algú al qual interrogar,
Però en els camps deserts, ni ramat ni pastor:
El mul, sol, pasturava l'herba rara i polsosa
De su-ran del camí, i dins el sol que excava
L'arada mig tombada dormia enmig del solc:
Se sentia només al lluny el crit del grill
En lloc del viu renou, de veus entremesclades

Que pugen tots els vespres del fons d'aquestes valls.
Arribo i toco en va: el guàrdia de la llar,
El seu ca, al meu tustar tampoc no ve a lladrar;
Amb dit pesat i ràpid toco la picaporta
I entro dintre del pati, emmudit, buit també.
Buit? Ai las!, Déu meu, no; just al peu de l'escala
Que de l'era menava fins al rústic replà,
Com un pobre arraulit al lllindar d'una església,
Una figura negra seia dintre de l'ombra,
Immòbil, amb el front colgat sobre els genolls,
I la cara amgada dins el seu davantal.
No proferia ni cap plany ni cap murmuri;
Solament del drap negre cobrint-li la figura
Un moviment lleuger, convulsiu i continu,
Traïa el seu sanglot dins el pit retengut;
La mort endevinava en aquest mut emblema:
La serventa plorava el vell mestre que estima.
"Marta!, vaig dir, és ver?... " Aixecant-se a ma veu
Eixugava els seus ulls amb el revés dels dits:
"Massa ver!, senyor, pugi, encara hom el pot veure,
Hom no deu enterrar-lo més que demà a l'aurora:
L'ànima seva, pobra, marxarà més en pau
Si vós l'acompanyau amb uns darrers desigs.
Ha estat parlant de vós fins a sa darrera hora:
"Marta, em deia, si Déu vol que jo mori,
Di-li que el seu amic li deixa tot son bé
Perquè es cuidi de tu, dels ocells i del ca."
El seu bé!, no guardar-ne era tota sa glòria;
Amb ell no emplenaria ni un racó d'un armari.
El poc que li quedava passà peça per peça
En roba, en aliments, aquí, allà, Déu sap on.
Tot el temps que ha romàs amb la gran malaltia,
Ho ha donat tot, Senyor, fins a la seva vida;
Car és confessant, dia i nit, en tal i en tal,
Que ell ha guanyat la mort. - SÍ, hi afegesc, i el cel!"
I pujava. La cambra era ombríua i deserta;
Dos ciris solament n'esclarissaven l'ombra,
Mesclant sobre el seu front llurs fúnebres reflexos
Als raigs daurats del vespre filtrant les persianes.
Com lluiten entre ambdues, en la santa agonia,
La immortal esperança i la nit de la vida.
El seu rostre era calm i dolc a contemplar;
Els seus trets ara en pau semblaven guardar encara
La dolça impressió d'èxtasis començats
Havia vist el cel ja en els seus pensaments,
I l'ànima beata, prenent el seu impuls,
Al seu darrer somriure era visible encara.
Un drap blanc, recobert per sa sotana negra,
Ornant el llit de mort; un crucifix d'ivori
Reposava en ses mans sobre el seu si adormit,
Com un amic que dorm sobre el cor d'un amic;
I, colgat sobre els peus del mestre que l'esguarda,
Son ca blanc, inquiet d'una guàrdia tan llarga,

Grunyia al menor bruit, i, cansat de vetlar-lo,
 Escoltava si el seu alè anàs a despertar-se.
 Vora el capçal del llit, segons el sagrat rite,
 Una branca de boix, dins l'aigua beneïda,
 La meua mà amb respecte sacudí tres vegades,
 Tot traçant sobre el cos el signe de la creu.
 Llavors besava els peus i les mans; el seu rostre
 De la immortalitat portava ja la imatge,

I ja sobre aquest front, on llegim el seu signe,
 Mon ull respectuós sols veia un elegit.
 Llavors, amb l'assistent dient els cànctics sants,
 M'asseia per plorar vora cares relíquies;
 I, pregant i cantant i plorant desiara,
 Vaig consumir la nit i vaig veure pondre's el dia.
 Al llindar de l'església, en un racó del cementeri,
 Dins la terra dels morts colgàvem el taüt;
 Cada un dels pobletans llançà damunt el fèretre
 Un poc de terra santa en signe del seu dol;
 Tots ploraven passant i miraven la tomba
 Lentament enfonsar-se sots la cendra que tomba;
 Cada pic que tombant la terra ressonava,
 De la multitud muda un sord sanglot sortia.
 Quan em tocà parlar: "Oh sant amic!, vaig dir,
 Dorm; no és pas el meu cor, és l'ull que s'afligeix,
 Debades tancaré el jaç on ara et veim.
 Sé que en aquest moment l'amic ja no és aquí;
 És allà on ses virtuts il.luminen llur flama,

Allà on els seus sospirs han passat la seva ànima!"
 Vaig dir; i tot el vespre, entristint els deserts,
 Sa campana amb gemecs el plorà dins els aires,
 I, barrejant al toc de mort uns lladrucs fúnebres,
 El seu ca, que el cridava, udolà en les tenebres.
 I jo, sol amb na Marta en aquest dia trist,
 Anava, tornava del jardí al pati,
 Cercant i retrobant a cada indret sa traça,
 Veient-lo, tot parlant-li, i deixant-li el seu lloc
 Fullejant tot obert qualque llibre pietós,
 Tot llegint-ne un passatge i eixugant-me les llàgrimes.
 "No escrivia jamai? - Qualque pic els diumenges,
 Digué Marta, vetlava damunt un full en blanc,
 I quan era ja negre, al fons d'un vell paner
 El llançava, i jo, dins un racó del graner
 Agranava la fulla al retorn de l'aurora.
 El que han deixat les rates bé encara hi pot esser."
 Havia així lliscat sense ordre ni concert,
 Parescut a aquests mots que un somiador soliu
 Amb el cap del bastó escriu misteriosament;
 Caràcters tot batuts per la pluja i els vents,
 I dels quals l'ull es cansa a reanudar el sentit,
 Moltes dates faltaven al diari sense il.lar,
 Fos que hagués esqueixat el full tot just llegit,
 O que Marta n'hagués encès les seves llànties
 I els vents a la teulada dispersat els bocins,
 Deplorant al meu cor manta fulla perduda,
 El meu ull d'eixes restes recomposà sa vida,
 Com l'ull, il.luminat per un raig de la nit,
 I esgarriant-se al lluny sobre l'horitzó escàpol,
 Veu els anells llisquents d'un riu brillant a l'aigua
 Rodant onada a onada llur capa titil.lant,
 Perdre's per moments sota algun monticle obscur,
 Dins la plana més baix reapareixer més pur,
 Trencar-se de bell nou dins les prades que arrosa,
 Mes seguint amb l'esguard el solc que se suposa,
 I sota les negres vessants endevinant els seus revolts,
 De mil anells romputs recomposà un sol curs.
 És així que a través de confuses imatges
 D'aquest diari romput he recosit les pàgines.
 Si d'una ombra sovint el text se'ns obscureix,
 Completau-lo llegint-ne aquestes pàgines; heus-les ací.

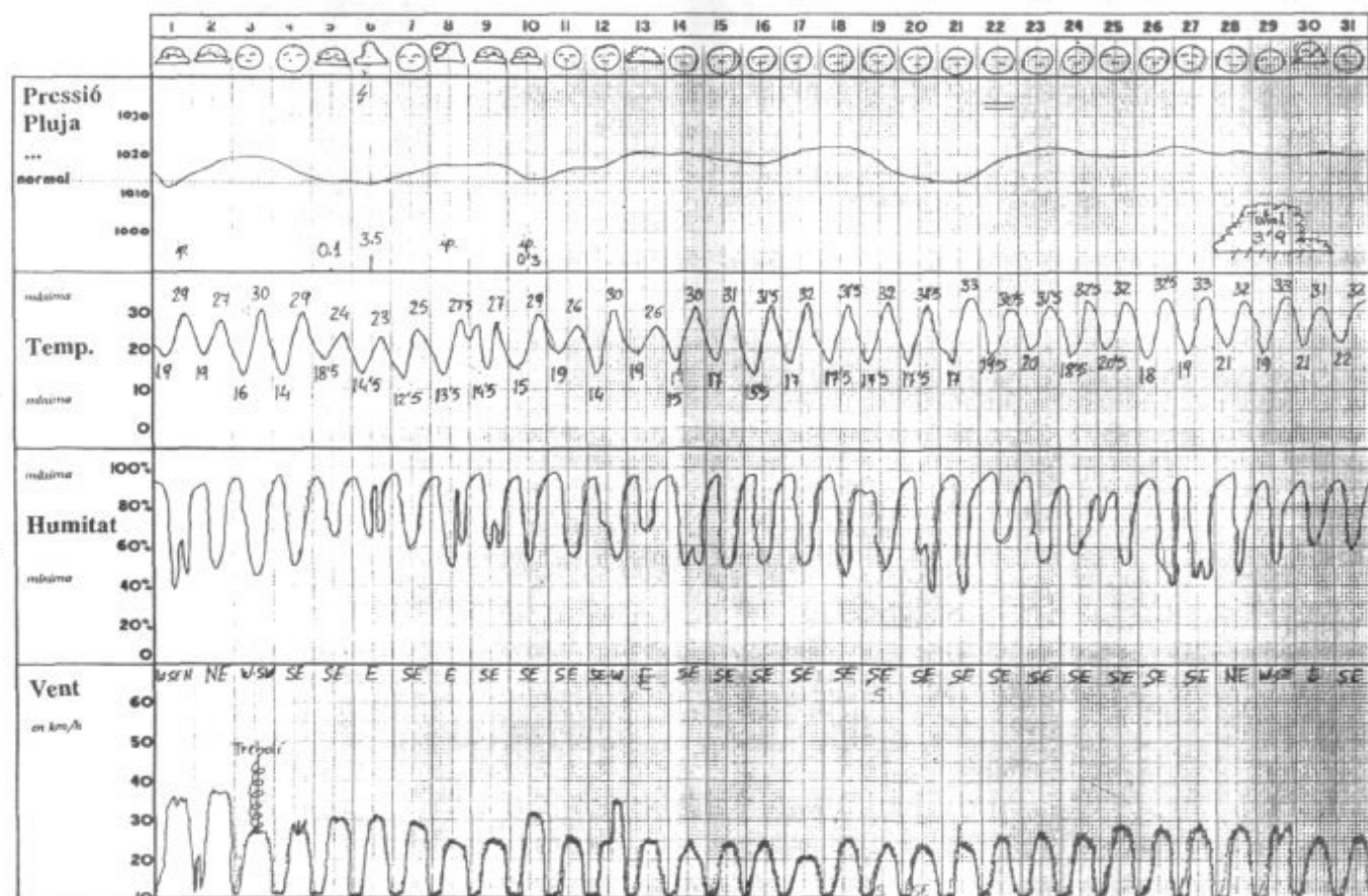
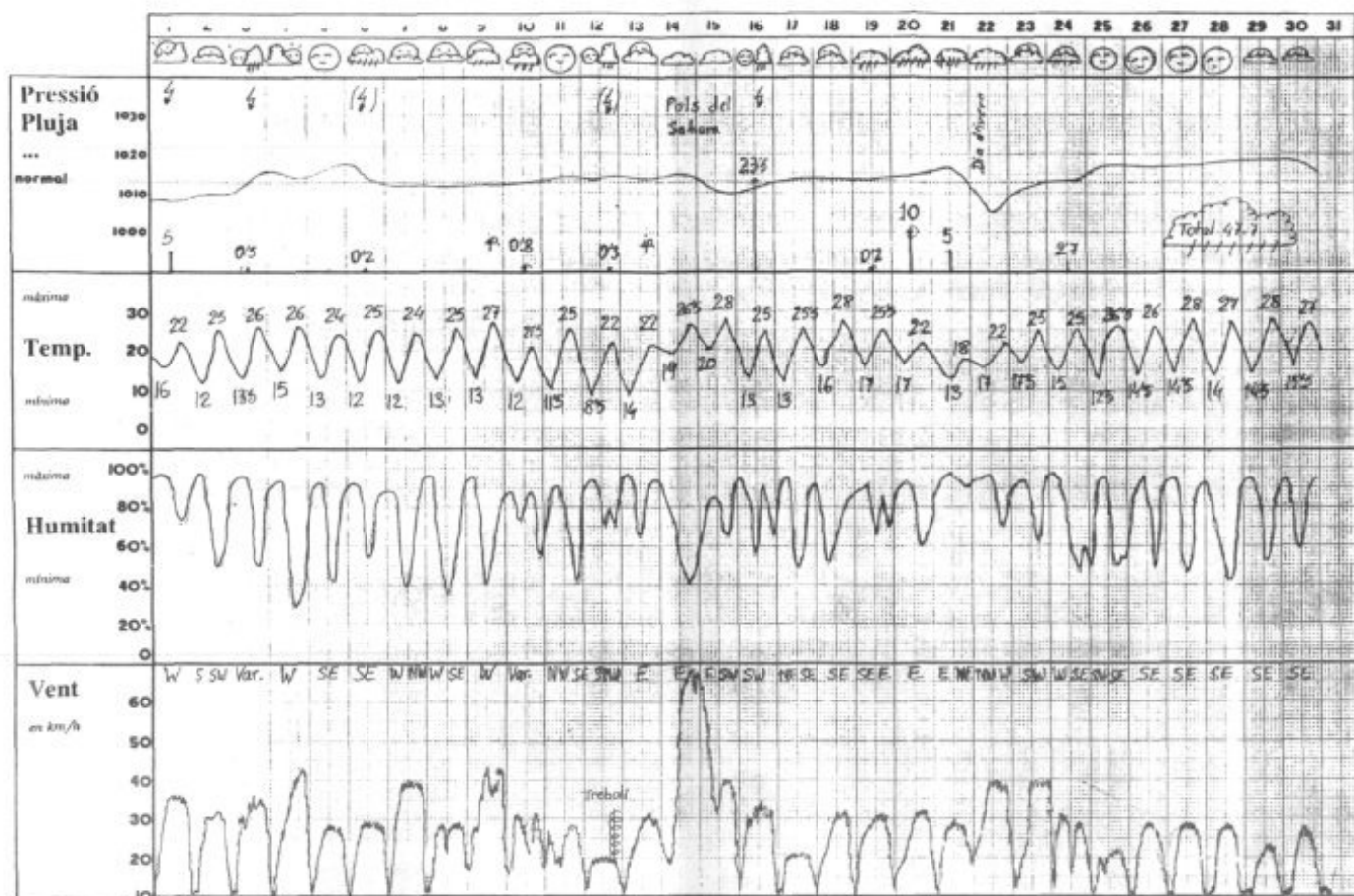
— CIAL. —

ES PUIG C.B.

—INSTAL·LACIONS SANITÀRIES—

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

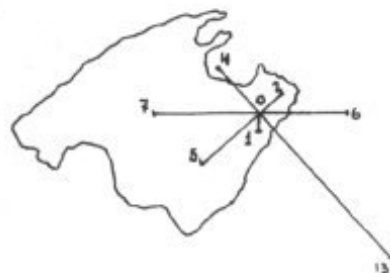
Resum comparatiu del mes de juny

	1991
Temperatura màxima	33'5
Temperatura mínima	9'5
Temperatura mitja	20'1
Temp. màx. mitja	26'1
Temp. mín. mitja	14'4
Boires	2
Tempestes	1
Calamarsa	-
Pluja (l/m2)	37
Dies de cel serè	16
Dies de cel nuvolat	13
Dies de cel cobert	1
Gelades	-
Pols d'Àfrica	-
Velocitat del vent	54 W

Pluja en el terme

1992	Ses Planes (Ca'n Toni)	82'5
	Son Vives (Ca'n Pedro)	53
28	Son Roca	26
8'5	Sa Fontpella	52
19'5	Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	47'7

Des d'on ha bufat el vent

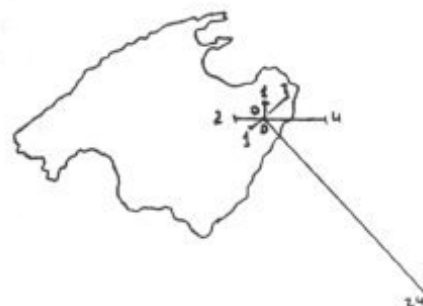
Resum comparatiu del mes de juliol

	1991
Temperatura màxima	35
Temperatura mínima	12
Temperatura mitja	24'4
Temp. màx. mitja	30'7
Temp. mín. mitja	18'1
Boires	-
Tempestes	-
Calamarsa	-
Pluja (l/m2)	-
Dies de cel serè	17
Dies de cel nuvolat	12
Dies de cel cobert	2
Gelades	-
Pols d'Àfrica	-
Velocitat del vent	32 S

Pluja en el terme

1992	Ses Planes (Ca'n Toni)	14'5
	Son Vives (Ca'n Pedro)	0
36	Son Roca	0'5
12'5	Sa Fontpella	16
23'2	Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	3'9

Des d'on ha bufat el vent

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

L'illa de Cuba: una mostra del seu esperit

J. Domenge

Com ja és habitual per aquestes dates, Sant Llorenç rep amb il·lusió un grup de ball dels que participen a la *Mostra Internacional Folklorica*, que se celebra a Sóller. Enguany ja és la dotzena.

La plaça de l'Ajuntament fou l'escenari de la *Mostra*. Enguany ens va visitar el Grup Folklòric "XX Aniversari" Ciego de Avila - Cuba.

Després d'un intercanvi d'impressions amb la Sra. Pilar Ruiz (vicepresidenta del comitè cubà del CIOFF -Comitè Internacional d'Organització de Festivals Folklòrics-) i amb el Sr. Angel Moran gran investigador dels balls i de la cultura cubana, en vàrem poder treure aquestes conclusions en relació al grup que ens va visitar.

Aquest grup de danses cubà el formen vint-i-cinc joves treballadors del "Central Azucarero de Majagua", a la província de Ciego de Avila.

El grup es va formar l'any 1.965, i es dedica a la investigació i recerca dels balls camperols de la seva regió, que fins ara es creien perduts.

Dins el seu repertori podem destacar: la *Fiesta Campesina*, on es re-

presenten escenes de la vida rural cubana.

Els "Sones Montunos", mescla original, producte dels ritmes antillans, amb els ritmes dels esclaus africans.

Els "bailes congas" i els "abacua", danses d'origen afro-cubà procedents de la cultura bantú, palo, garabato i yuca que representen els aspectes esotèrics de les seves religions.

Els "son urbano", "mambos", txa, txa, txa, rumbes i comparses, diferents balls molt representatius de la cultura cubana.

Els instruments bàsics que empra aquest grup són: la guitarra, llaüt, tres, baix, precussió i cant, introduint, també, per donar més vistositat, instruments de vent i el piano.

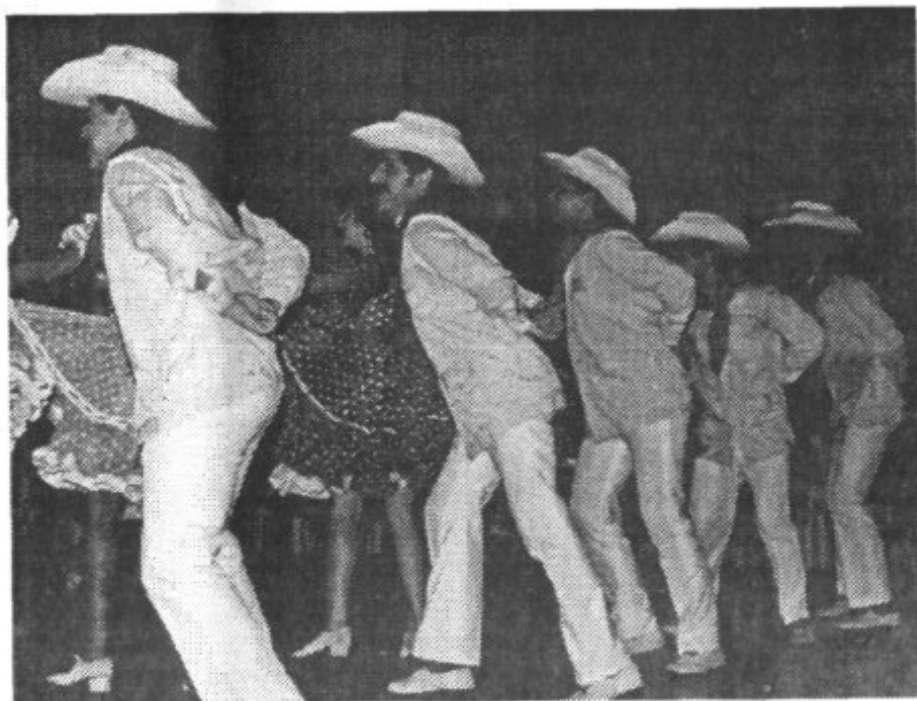
Com també ja és habitual, a més a més de poder presenciar aquest magnífic espectacle que ens oferiren el grup cubà, hi va haver una ballada popular, amb la intenció que aquest grup pogués veure les característiques de la nostra música i els nostres balls

tradicionals, el que va sorprendre a aquest grup per la participació activa per part de la gent del poble.

Des de les pàgines de Flor de Card, l'organització vol manifestar el seu agraïment a l'Ajuntament de Sant Llorenç pel seu suport econòmic vers aquesta festa, així com també a l'entitat bancària "Sa Nostra" pel patrocini de tota la *Mostra* i al grup "Aires Sollerics" perquè amb el seu esforç i dedicació aconsegueix donar continuïtat a una de les manifestacions culturals més importants de l'illa.

Cal dir, finalment, que la *Mostra Internacional* que se celebra a Sóller ofereix una diversitat que difícilment podríem observar d'altra manera. No ens voldríem acomiadar dels nostres lectors sense reproduir el pròleg que, per al programa d'actes, va escriure Mª de la Pau Janer, que trobam de gran bellesa:

Recuperar la veu del cos, la seva capacitat d'expressar-se a través dels gestos, és avui una de les millors tro-

balles possibles. Potser perquè els homes i les dones depenem massa del silenci. Silenci de paraules i gest, en un temps en que la capacitat de comunicació, la força ingent del mass media, representen aquella absència de diàleg que és determinant de la modernitat, quan ens bombardegen d'informacions que no admeten cap resposta individual i que, per això mateix, esdevenen el llindar que obre els camins de la indiferència. La passivitat en la visió del món, en adonar-nos que se'ns nega sovint la possibilitat de revolta, l'absència de signes que omplin el cel d'horitzons.

Per totes aquestes raons i segurament per moltes altres, retornar al llenguatge corporal ens salva. Es tracta de descobrir què s'amaga rere el moviment: els braços que s'alcen com si volguessin abastar la vida sencera, les mans obertes, àgils, les cames sempre a punt a l'hora de trenar el vol i el salt. És l'audàcia del joc transformat en ball afavoridor de gresca, nou i incitant. Perquè descobrim que parlem en vinclar la cintura, que les giravoltes són com a mots que sorgeixen i s'enlairen, que cada passa, mesurada i lliure, ens apropa al món. Afortunats, doncs, tots aquells que opten per la dansa i ens ofereixen la veu. Sortosos, també els que en saben escoltar l'eco ressonant més enllà del avencs de la mudesa. A ells pertany la ventura d'haver reconegut que som fets de gestos.

Joieria Femenias

l·listes de noccs
objectes de regal

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

Bel Moll i Pere Salas: el municipi com a unitat administrativa

La darrera conferència abans de començar les vacances del mes d'agost ha estat la duta a terme per la professora d'història contemporània Isabel Moll i per Pere Salas, tots dos integrats dins la nostra universitat.

Els dos ponents varen distribuir els temes en sis apartats, que explicaren alternativament, que sintetitzats quedaren així:

- * Tot allò que es refereix al procés cap a la independència municipal.
- * Marc legal de la segregació del municipi.
- * Administració del municipi.
- * Evolució dels pressuposts.
- * Organització de l'espai.
- * Aspectes més humans.

Sembla que de cada cop som més els llorencins que solem assistir als actes que s'organitzen arran de la celebració del nostre centenari com a municipi independent.

Hauríem de dir, també, que el cicle de conferències es reprendrà a partir del mes de setembre, cada divendres, a les 21,30 hores del vespre. Esperam l'assistència de tots vosaltres.

Pere J. Santandreu

Molí d'en Bou

Pel seu interès reproduïm l'informe que la Inspecció de Patrimoni de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear va efectuar al Molí d'en Bou el 17 de juny d'enguany.

Excel·lent restauració i reforma d'un molí fariner, que ens demostra que amb sensibilitat i bon gust es poden abastar resultats extraordinaris.

Pot molt bé servir d'exemple, i, en conseqüència, consider que tant la propietat com els tècnics i constructor que han intervingut en la realització de l'obra, s'han fet mereixedors d'una menció especial per part de la Comissió del Patrimoni Històric Artístic de Mallorca.

Cal dir que el propietari és la societat Promobou, representada per Pablo González, l'arquitecte va esser Javier López Bernaldo de Guiró i els picapedrers Construccions Sant Llorenç.

Enhorabona a tots.

Una ensaïmada, regal per al Papa

T'adreç un article per contestar a la segona entrega de n'Ignasi.

Vaig esser a la plaça de Sant Pere els dies 17 i 18 de maig, perdut entre la multitud. No som ni polític, ni banquer, ni ex-franquista, ni noble, ni ric. És la pura veritat, què hi podem fer! Som un catòlic del caramull, desconegut, com la majoria dels qui fórem allà per celebrar la beatificació de Mons. Escrivà de Balaguer. Ciutadans normals, del caramull, anònims, que passen desapercebuts. Membre d'una família de la classe mitja, amb set fills, venguda a Mallorca l'any 62 cercant un futur millor. I si ara pertany a l'Opus Dei, ho dec en bona part a l'educació cristiana que vaig rebre dels meus pares i a l'exemple que m'han donat. Sempre m'han deixat fer el que he volgut i s'han refiat de mi. Per tot això tenc un gran deute de gratitud envers ells, que no sé si mai podré pagar.

Vaig esser a Sant Pere, perdut entre la multitud. Els dos actes no foren una victòria de l'Opus Dei, sinó més bé una manifestació popular d'universalitat. "Mons. Escrivà -deia el portaveu de l'Opus Dei a Espanya, Lluís Gordon- ha arribat més lluny que l'Opus Dei". Ha arribat a tantes nacions, a tants de llocs on no hi viu gent de l'Obra. Allà podies veure'ls representant una amalgama multicolor de races, llengües, colors, maneres de vestir i edats.

I juntament amb el D. Montis i els seus fills; amb el catedràtic Roman Pinya i un dels seus fills; acompanyant el magistrat Alvaro Blanco i quatre dels seus rebrots... hi havia més tres-cents illencs desconeguts del gran públic. Tan de l'Opus Dei com els pocs que apareixen adesiara a les pàgines dels diaris. Tan influents en el seu àmbit de treball com ells, encara que la majoria no pertanyien a l'O-

bra. Destacaven sobretot els joves: quaranta pollastres i una trentana d'al.lotes dels clubs d'Alfàbia, Ariany i Massanella de Palma. Molts aconseguiren els dobbers per anar a Roma a base de treballar, de fer pastissos, de donar classes particulars. Els al.lots s'enfilaren per les bastimentes de la plaça de Sant Pere fins arribar a la primera línia del públic. El darrer dia, en tornar, s'allargaren sobre el rostit trespòl de l'aeroport de Fiumicino i dormiren el que pogueren, esperant l'avió que ens retornaria a Mallorca a les cinc de la matinada. Els *carabinieri* estaven astorats i els miraven amb enveja. En el càmping on romangueren a Roma no havien pogut dormir gaire. Però, sorprenentment, tots estaven contents. Les galletes d'Inca i l'aigua fresca de les múltiples fonts de Roma els donaren l'aliment necessari.

Una mallorquina va fer tot el viatge en una cadira de rodes, la qual cosa li va permetre estar en primera fila i ser saludada personalment pel Papa. Una altra, amb un càncer molt avançat, superà tots els obstacles i es presentà a Sant pere malgrat estar molt greu, segons els metges. Un al.lot va viatjar sempre amb crosses, després d'un accident esportiu. I na Mercè, cega des de fa anys, hi acudí amb el seu bastó. L'ocasió era històrica. Ho va dir el Papa a la seva homília. "Amb sobrenatural intuïció, el beat Josemaría predicà incansablement la crida universal a la santedat i a l'apostolat. Crist convoca tothom a santificar-se en la realitat de la vida quotidiana". I per a ells, la seva paràlisi, la malaltia cancerosa, les limitacions per a caminar i la ceguera eren "la realitat de la vida quotidiana" en aquest moment.

A Pep Gómez se li havia aficat al cap regalar una ensaïmada al Papa. Semblava impossible. Contactà amb un capellà resident a Roma i li explicà el seu desig. El dilluns, dia de l'audiència de Joan Pau II, s'endugué l'ensaïmada a la plaça i, sorprenentment, el "papa-mòbil" es retornà da-

vant ell durant el recorregut entre els pelegrins. El Papa li demanà si era per a ell i en Pep assentí. El Papa el benef, amb ensaïmada i tot, i l'aficà dins el cotxe. Entre un copet al coll de felicitació i l'emoció en Pep es va acubar. Quan despertà estava a l'UCI i tenia davant un "negràs" que s'identificà com un alt càrrec del govern de Kenia. El mateix horabaixa en Pep ja estava bé, amb la resta dels illencs, i amb dos regals de l'africà: un mocador multicolor per a la seva dona i un billet amb l'efígie del governant africà. El Papa degué berenar amb el seu regal mallorquí d'aniversari.

Però igual de feliços que en Pep hi havia en Manolo, conductor de camió i abans taxista; els germans Miquel i Domingo, treballadors de la Banca March, que viatjaren amb gairebé tots els seus fills; Ernest, instal.lador; Esteva i Jaume, funcionaris del Govern Balear; mitja dotzena de criades; Pere, Manolo i un altre Pere, mestres d'EGB a Inca, Ciutadella i Palma; Diego, venedor de mobles d'oficina, al qual els "pispes" deixaren sense documentació ni dobbers; un religiós; alguns empleats d'Ibèria; alguns militars i funcionaris jubilats; tres famílies eivissenques; Martí Cifre, pintor; alguns sacerdots diocesans; nombroses mares de família mestresses de casa, etc. Tot un petit caleidoscopi de situacions socials, edats i professions. Però tots amb la mateixa il.lusió i la mateixa alegria.

Tots cantaren al Papa un "Cumpleaños feliz" el dia 18 de maig, fent ressonar la plaça. I concloeren l'audiència entonant, amb més o manco fortuna, la cançó polaca "Sto lat", "que visquis cent anys", al successor de Pere, que aquest dia en complia 72. L'ocasió ho mereixia. Molts no tendran l'oportunitat de retornar mai més a Roma durant la seva vida. Però el que veieren quests dos dies serà difícil que ho oblidin.

Lluís Olivera
Periodista

Santi Parès ens visita

per Xesc Umbert

El passat dia 19 d'agost, estant de vacances per Mallorca, en Santi Parès, la seva dona, la filla i el seu germà em feren una visita, i aprofitarem l'ocasió per empassar-nos un bon trampó mallorquí i per fer una xerradeta.

En Santi Parès és un dels homes del temps de TVE a Catalunya (Sant Cugat), i fa equip amb n'Antoni Mestres. Aquests dos amics, amb la meua desinteressada col·laboració, han fet que, almanco meteorològicament, Sant Llorenç sigui conegut arreu de Catalunya i Balears. No és que vulgui donar massa importància al fet, però trobo que tampoc no ha de quedar dins el tinter.

La visita d'en Santi en el moment més inesperat va ser una sorpresa que em va omplir de satisfacció.

-Bé, Santi, a mi m'agradaria que mos explicassis un poc sa manera d'entendre lo d'es temps; és a dir, com interpretar ses explicacions que donau a sa pantalla. O millor explica'm com confeccionau es pronòstic.

-El pronòstic el fem amb la informació tècnica que rebem per facsímil des de diferents parts: una, d'Anglaterra o d'Alemanya, segons el que s'elegeixi; una altra, dels centres meteorològics de Palma i Barcelona; i una tercera amb les informacions rebudes dels col·laboradors; després analitzem tot el que ja tenim i hi afegim el que sabem de la nostra part.

Quant a la manera d'entendre el que expliquem cal fer unes matisacions. Quan anunciem, per exemple, una *baixada de les temperatures*, generalment són coses que es compleixen pertot arreu. Quan parlem de *tempestes* és convenient que la gent ho entengui com a una possibilitat i no com a una seguretat. Sabem que les condicions són més o menys bones, però el que no sabem mai és on caurà el xàfec. Si hem anunciat la possibilitat de tempestes a les Illes i en cau una a Cabrera, per a nosaltres és un èxit, ara bé, sabem que la gent voldria que ploqués cadascú en el seu poble, però no és així. La gent que tengui afecció al tema sap en cada situació la classe de temps que sol tenir, i per això és convenient que cada qual ho apliqui al pronòstic que fem nosaltres. De totes maneres el Mediterrani és una zona que meteorològicament dóna moltes sorpreses.

-Santi, dins es mesos de setembre, octubre i novembre solen desfilir unes quantes *gotes fredes* per sa nostra zona. ¿Se donen molts de casos en què primer tenim sa tempesta i després, el sendemà, se parla d'una *gota*

freda? És que no se poden preveure?

-Bé, com tu saps, les estacions de ràdio-sondeig són costoses, i a la Península tan sols n'hi ha 5 o 6. La *gota freda* és tan petita en comparació amb la Península que pot passar entre dues estacions sense esser detectada, és a dir, com passaria una mosca a través d'unes xarxes de pesca. Aleshores entra dins els dominis del bon temps i fa les primeres tempestes sense haver-se anunciat. Ara bé, casos així se'n donen, però ben poquets.

-Què me contes d'es clima d'estiu a Mallorca?

-Nosaltres ens hem quedat sorpresos de lo fresques que són les nits aquí. Allà, a Barcelona, durant les nits del mes d'agost tenim temperatures mínimes de 22° a 24°, i aquí, a Sineu on nosaltres estem, per la nit es dorm molt bé i refresca bastant. En els pobles de l'interior, de nit la temperatura és agradable i menys xafogosa que a Barcelona.

-Com a despedida, Santi, què vols que hi posem?

-Que ens ha agradat força conèixer el poble de Sant Llorenç. La tranquil·litat que es respira aquí val un món.

MOTS CREUATS

Horitzontals: 1.-Persona que pretén tenir el do d'endevinació en estat de son. Nota musical. 2.-Que no deixa passar la llum. Insecte de l'ordre dels himenòpters, que viu en eixams i produeix la mel i la cera. 3.-Nota musical. Mil cinquanta. Sulfat doble de potasi i alumini, ordinàriament cristal·litzat en octaedres, dotat de propietats astringents i estíptiques. 4.-Excloure. Símbol del iode. La primera. 5.-Fer objecte de sàtira. Cinquanta. 6.-Descàrrega d'una arma de foc. La quarta nota de l'escala musical. Pronom. La segona. 7.-Un. Figuera infernal, de les llavors de la qual s'extreu un oli emprat com a purgant. El principi d'ohjecció. Al rev., afirmació. 8.-Onomatopeia que imita el soroll d'una cosa que es trenca. Cent. El sacerdot que té cura de les ànimes. 9.-Vent que dura poca estona. Al revés, crit de dolor. 10.-Dues consonants ben diferents. Metall groc. rodada. 11.-Cap d'una secta. Part anterior del cap de l'home. Construir. Sisena nota de l'escala musical.

Verticals: 1.-Es diu d'allò que es pot domesticar. 2.-Obstruir. No flexible, incapaç de doblegar-se. 3.-Déu egipci. Repetir. El principi de diana. 4.-Mil cent. Relatiu o pertanyent a un mite. Al rev., una de les virtuts teològiques. 5.-Símbol del iode. Terminació verbal. Cent. Individu d'una raça que envaf la Grècia el segle desè abans de Jesucrist. 6.-Causar dany.

Símbol del carboni. 7.-La qui es feia d'una orde religiosa fent donació dels seus béns. Gos. 8.-Nota musical. Dos de ben diferents. Posar en presència dos o més documents per compararlos. 9.-Part d'un edifici que s'estén a l'un o l'altre costat del cos principal. Llacuna formada d'aigua de mar en platges baixes. 10.-La flor del lliri. Consonant. Símbol del tantal. 11. Cub petit de ferro que forma part de la càrrega de les peces d'artilleria. Avia. Cinquanta. 12.-Símbol de l'oxigen. Estat del qui se sent malament. Vocal.

Solucions

Horitzontals: 1.-Dormidora. Do. 2.-Opac. Abella. 3.-Mi. Ml. Alum. 4.-Eliminar. I. A. 5.-Satiritzar. L. 6.-Tret. Fa. Li. R. 7.-I. Rici. Ab. Is. 8.-Crac. C. Curat. 9.-Airada. Af. Ia. 10.-Bg. Or. Retar. 11.-Lider. Cara. 12.-Edificara. La.

Verticals: 1.-Domesticable. 2.-Opilar. Rigid. 3.-Ra. Iterar. Di. 4.-Mc. Mitica. Ef. 5.-I. Ir. C. Dori. 6.-Daminificar. C. 7.-Oblata. Ca. 8.-Re. Rz. Acabar. 9.-Ala. Albufera. 10.-Lliri. R. Ta. 11.-Dau. Iaia. L. 12.-O. Ma. lestar. A.

BROU DE LLETRES

A E B R D S T A V L A M
F S C O P O B J A I D R
E T D L L M R E R A X S
G E I L C I A E U G O T
H P J E P E C F E Q P R
F A L Z I A E R H O A N
S N K N L A R D G A T I
T E P O A B A I C D E A
E G A D A T T M T I S N
R R O T B A I R A J P D
J A I D C D R P F N A P
K L H G E M A R G L C E
T O L I T P Z K R P O D

Si mirau bé dins aquest brou de lletres hi trobareu el noms de deu plantes medicinals.

Solucions: Estepa negra, falzia, aritja,

bracera, capseta, cep, donzell, gram, heura i malva.

Demografia

DEFUNCIONS

Na Catalina Sureda Salas, viuda, mor a Sant Llorenç dia 1 de juliol, tenia 88 anys. Al Cel sia.

En Josep Sureda Nebot, casat, morí dia 18 de juliol a Son Carrió, tenia 80 anys. Descansi en pau.

En Pere Antoni Riera Caldentey, casat, morí dia 25 de juliol a Sant Llorenç, tenia 85 anys. Que el vegem en el Cel.

En Jordi Pont Mesquida, casat, va morir dia 29 de juliol a Sant Llorenç, tenia 88 anys. Al Cel sia.

MATRIMONIS

Dia 10 de juliol feren s'esclafit a Sant Llorenç en Llorenç Zacarias Llop Postic i na Joana Maria Salas Covas. Que tot els sigui enhorabona.

NAIXEMENTS

N'Elvira Galmés Mesquida, filla d'en Pere i na Maria neix a Sant Llorenç dia 2 de juliol. Salut!

Guillem Amorós Vives, fill d'en Jeroni i na Margalida, neix a Sant Llorenç dia 9 de juliol. Enhorabona!

També dia 9 i a Sant Llorenç, neix en Sebastià Massanet Riera, fill d'en Sebastià i na Margalida. Salut!

Na Núria Galmés Ramírez, filla d'en Miquel i na Maria José, neix a Sant Llorenç dia 2 d'agost. Enhorabona!

Maria Galmés

El plaer d'espanyar

Moltes vegades m'he demanat què se sent quan un romp una farola, una paperera o qualsevol altre moble urbà dels que hi ha situats als nostres pobles, ciutats o zones turístiques. Per què algunes persones, bàsicament joves, senten la forta necessitat d'espanyar tot el que troben al seu pas? És aquesta una forma de demostrar el seu descontent amb la societat on els ha tocat viure? O és una forma de relaxació mental, la mateixa que es produeix als camps de futbol, on el més pacífic dels ciutadans crida com un loco davant qualsevol error de l'àrbitre? La veritat és que és molt difícil saber què empeny les persones a dur a terme aquest tipus d'accions. Segurament si ho preguntàssim als especialistes en sociologia urbana, cap d'ells ens donaria la mateixa resposta; uns ens dirien que tot això és causa de la marginació que sofreixen els joves d'avui; altres, a la falta de perspectiva de futur en què està immersa la societat actual, o per ventura la necessitat que tenen alguns d'afirmar la seva personalitat de líders tribals de la societat urbana, i així podríem seguir, intentant una vegada i una altra trobar una explicació a aquest comportament destructiu del nostre mobiliari urbà.

Cala Millor no ha quedat fora d'aquesta plaga de destructors, i així veim que una gran quantitat de se-

nyals de trànsit han d'esser reposades cada cap de setmana, que les papere-res són cremades o arrabassades, que les faroles avinents del bastó són rompudes pel simple fet d'esser-hi.

Contaré un fet del que vaig esser testimoni no fa massa temps, creuant Cala Millor per l'avinguda de Son Bon Temps; serien les quatre del capvespre, dos joves d'uns vint anys, més o manco ben vestits, anaven caminant per la voravia; un d'ells duia un garrot d'uns dos metres a la mà i anaven xerrant entre ells, i zas, ploff! farola rompuda; seguiren caminant com si res no hagués passat, no record si feren el mateix amb les altres faroles que hi havia al seu pas, però em va sorprendre la manera com ho feren: no hi va haver les clàssiques riallotes, res de res, seguiren el seu camí tranquil·lament, i això em va fer demanar el per què d'aquest comportament. La veritat és que no he trobat cap resposta que m'hagi satisfet.

Us heu demanat alguna vegada quines poden esser les conseqüències d'aquests comportaments? La veritat és que en alguns casos poden esser fatals. Imaginau-vos, per exemple, la quantitat de faroles que tenen la caixa d'empalmes al descobert perquè algunes d'aquestes persones han decidit arrabassar les obligades tapadores; si un nin, en un descuit dels seus pares, afica les manetes dins la caixa i per més *inri* les du banyades perquè acaba de sortir de l'aigua, els resultats poden esser fatals. O per exemple una senyal *STOP* que han tirat a terra i lluny de la vista dels conductors, que no es donen compte del fet i conduïxen com si la senyal no hi fos, el perill d'accident és claríssim. Com veim, no és tan sols el cost econòmic,

sinó també els greus perills que impliquen les accions d'aquests irresponsables.

I també hi ha un gran cost econòmic. Pensem que el cost mínim de la reposició d'una farola està entre les dotze i les quinze mil pessetes, sense comptar el peu; damunt les sis mil tornar col·locar una senyal de trànsit; unes trenta mil repostar una paperera cremada; unes vint mil cada arbre romput, sense comptar el temps que s'haurà perdut perquè l'arbre pugui complir l'objectiu pel que va esser sembrat, a més de la mala imatge que es dona a la gent que ens visita i que en la seva immensa majoria no comparteix aquestes accions destructives d'alguns dels seus compatriotes, encara que no sempre sien estrangers els autors d'aquestes balandrines.

Com podem veure, totes aquestes accions no tan sols ens costen doblers, ja que som tots els contribuents els qui pagam el cost de les destrosses, sinó també que en alguns casos podem esser directament perjudicats, amb la possibilitat de ser víctimes d'aquestes accions. Llavonnes, com sempre, quan els fets hagin passat, ens queixarem de no haver pres les mesures necessàries per aturar aquest incívic comportament, però el mal ja estarà fet i l'anònim responsable, lluny per poder exigir-li responsabilitats de la seva acció, seguirà amb la consciència tranquil·la, com si res no hagués passat. I nosaltres seguirem demanat-nos per què fan això, quin plaer hi ha en destrossar bancs, faroles, parereres, etc. etc. dels nostres pobles. De segur que seguiren sense tenir resposta.

Ignasi Umbert i Roig

Disfresses: Tonina Parrina, Maria Martí, Margalida Busca, Margalida Martí, Catalina Pisca.

A festa, sortida de missa. Any 1955: Nadal Pinxo, Catalina Perllonga (dreta), Isabel d'es Forn, Sebastiana Treufoca, Catalina Vellaca, Maria Vellaca, Margalida Busca, Josep Mosca, Onofre Busco, Aina Parrina, Bartomeu Sureda i Pere Tiana (dret).